

11 Haziran 2023
SAYI: 2023/23

ANKASAM bülten

Artan Düzensiz Göçün Avrupa'daki Yansımaları ve İtalya'nın Olağanüstü Hal İlanı

14

G7 Zirvesi Bağlamında
Japonya'nın
Güvenlik Kaygıları

19

Rusya-Pakistan
Münasebetlerinde Enerji
İşbirliğinin Geleceği

İÇİNDEKİLER

ANKASAM ANALİZ

- 03** Batı'nın Balkanlar'a Artan İlgisi
Veli Can AKKAŞ
- 06** Avrupa'nın Felaket Senaryosu: Çin'in Tayvan Müdahalesi
Güzin Yağmur BALTACI
- 08** Hindistan'ın Askeri Kapasitesini Arttırma Girişimleri
Şeyma KIZILAY
- 11** ABD'nin Balkanlar Politikası
Veli Can AKKAŞ
- 14** G7 Zirvesi Bağlamında Japonya'nın Güvenlik Kaygıları
Zeki Talustan GÜLTEN
- 16** Artan Düzensiz Göçün Avrupa'daki Yansımaları ve İtalya'nın Olağanüstü Hal İlanı
Begüm AKKAYA
- 19** Rusya-Pakistan Münasebetlerinde Enerji İşbirliğinin Geleceği
Şeyma KIZILAY
- 21** Hindistan'ın Orta Asya Stratejisinde INSTC'nin Rolü
Dr. Emrah KAYA
- 24** Avustralya'nın Yeni Stratejik Savunma Belgesi ve Çin'le İlişkiler
Elcan TOKMAK
- 26** Fransa'nın Hint-Pasifik'teki İttifaklara Katılması Mümkün mü?
Dr. Cenk TAMER
- 29** Azerbaycan-Özbekistan Yakınlaşması ve Hazar'da İşbirliği Arayışları
Dr. Doğancahan BAŞARAN
- 32** Çin-ABD Rekabetinde Yeni Zelanda'nın Yeri
Zeki Talustan GÜLTEN

BASINDA ANKASAM

- 34** Medya

DERGİLER

- 35** Uluslararası Kriz ve Siyaset Araştırmaları Dergisi Bölgesel Araştırmalar Dergisi

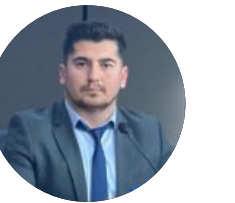

ANKASAM ANALİZ

Batı'nın Balkanlar'a Artan İlgisi

Uluslararası ilişkilerde devletlerin daimi dostlarının bulunmadığı ve çıkarların belirleyici olduğu bilinmektedir. Bu sebeple aktörler, kendi çıkarlarına azami seviyede ulaşabilmeye dönük stratejiler yürütmektedir. Bununla birlikte Birinci ve İkinci Dünya Savaşlarından sonra devletler, amaçlarına savaşlarla değil; diplomasiyle ul-

aşmaya daha fazla odaklanmıştır. Bu nedenle de ülkelerin uluslararası örgütlere yöneldikleri görülmektedir. Bu kapsamda cazibe merkezi olan ve çeşitli krizlerin çözümüne dönük çaba harcayan aktörlerden biri de Avrupa Birliği'dir (AB).

Veli Can AKKAŞ

AB, kenti içerisinde farklı görüşleri barındırmamasına rağmen kurumsallaşmayı başarabilmiş olması hasebiyle mühim bir örnektir. AB içerisinde ön plana çıkan meselelerin başında ise özellikle de Rusya-Ukrayna Savaşı'nın ardından güvenlik gelmektedir. Bu yüzden de AB, Batı Balkanlar merkezli gelişmeleri yakından takip etmekte ve bölgeye olan ilgisini arttırmaktadır. Nitekim mevzubahis yönelim, Avrupa Komisyonu'nun Genişlemeden Sorumlu Üyesi Oliver Varhei tarafından da "stratejik öncelik" şeklinde tanımlanmıştır.[1]

Bilindiği üzere Balkanlar, tarih boyunca küresel sistemdeki başat aktörlerin ilgisini cezbeden bir coğrafya olmuştur. Güncel konjonktürde de bölgesel ve küresel güçlerin Balkanlar'la yakından ilgilendiği söylenebilir. Ancak bu durum, bölgede çeşitli rekabetlerin yaşanmasına yol açmakta ve istikrarsızlıkları arttırmaktadır. Bu yüzden de AB Konseyi Başkanı Joseph Borrell, AB'nin istikrarlı ve barışçıl bir Balkanlar istediğini dile getirmiştir.[2]

Esasen geçmişten beri bölgede Rus etkisi bulunmaktadır. Bunda pan-Slavizmin rolünün olduğu bilinmektedir. AB ise bölgede Rusya destekli gelişmelerin yaşanmasını önlemek istemektedir. Zaten bundan dolayı son dönemde AB'nin Balkanlar'a olan ilgisi artmıştır. Nitekim AB Parlamentosu Başkanı Roberta Mezzola'nın bölgenin AB'ye ait olduğunu söylemesi de bunu teyit eder mahiyettedir.[3] Bu çerçevede Rus nüfuzunu engellemeye çalışan birlik, Sırbistan'la ilişkilerini ilerletmeye çabalamaktadır.[4]

Öte yandan AB'nin Batı Balkanlar'a olan ilgisinin karşılıksız olmadığı da vurgulanmalıdır. Zira bölge devletleri de AB'ye yönelmektedir. Örneğin Kosova'da Demokrasi ve İnsan Hakları Merkezi'nin yaptığı bir araştırmaya göre, Karadağ vatandaşlarının yüzde 76'sı AB üyeliğini desteklenmektedir.[5]

Bu noktada ifade etmek gerekir ki; Batı'nın Batı Balkanlar'a ilgisi, AB'yle sınırlı değildir. Amerika Birleşik Devletleri (ABD) de bölgeyle olan münasebetlerini genişletmeye çalışmaktadır. ABD-Rusya rekabeti göz önünde bulundurulduğunda, Washington yönetiminin tutumu daha iyi anlaşılmaktadır. Bundan ötürü ABD, bölgede 24.000'den fazla askerle tatbikat yapacaktır.[6] ABD'nin bu politikasının kısmen de olsa işe yaradığı öne sürülebilir. Zira Kosova Cumhurbaşkanı Vjosa Osmani, ABD Senatosu Dışişleri Komitesi Başkanı Bob Menendez'e bölgede demokrasinin gelişimi ve korunmasına olan bağlılığı için teşekkür etmiştir.[7]

Anlaşılabacağı gibi, ABD açısından da öncelik Rusya'nın bölgedeki etkisinin sınırlandırılmasıdır. Bu bağlamda Washington yönetimi, Kosova ile Sırbistan arasındaki ihtilafın giderilmesini öncelik teşkil eden meselelerden biri olarak değerlendirmektedir. Kuşkusuz bu durumda Sırpların pan-Slavizm bağlamında Rus etkisine açık olmaları belirleyici rol oynamaktadır. Nitekim ABD Dışişleri Bakanlığı Kıdemli Danışmanı Derek Schole, Sırbistan Cumhurbaşkanı Aleksandar Vucic'le telefon görüşmesi gerçekleştirmiş ve provokasyonlardan ve çatışmalardan kaçınmanın önemine dikkat çekmiştir.[8]

Sonuç olarak son dönemde gerek bölgesel gerekse de küresel aktörlerin Batı Balkanlar'a olan ilgisi artmaktadır. Özellikle de Rusya'nın Ukrayna'ya yönelik müdahalesinin ardından Avrupa'nın güvenliğinin önem kazanmasıyla hem ABD hem de AB, Batı Balkanlar politikalarına hız kazandırmıştır. Dolayısıyla söz konusu politikaların temelde bölgedeki Rus etkisinin kınlanması yer almaktadır.

[1] "Западен Балкан е стратешки приоритет на ЕУ, вели Вархеји", Slobodenpecat, <https://www.slobodenpecat.mk/zapaden-balkan-e-strateshki-prioritet-na-eu-veli-varheji/>, (Erişim Tarihi: 16.05.2023).

[2] "EU i Zapadni Balkan u borbi protiv ilegalne trgovine oružjem", Al Jazeera, <https://balkans.aljazeera.net/news/balkan/2023/5/16/eu-i-zapadni-balkan-u-borbi-protiv-ilegalne-trgovine-oruzjem>, (Erişim Tarihi: 16.05.2023).

[3] "Мецола: Западниот Балкан припаѓа во ЕУ", Slobodenpecat, <https://www.slobodenpecat.mk/mecola-zapadnot-balkan-pripagja-vo-eu/>, (Erişim Tarihi: 16.05.2023).

[4] "EP usvojio izvještaj o Srbiji: I dalje veliki utjecaj Rusije u zemlji", Al Jazeera, <https://balkans.aljazeera.net/news/balkan/2023/5/10/ep-usvojio-izvjestaj-o-srbiji-i-dalje-veliki-utjecaj-rusije-u-zemlji>, (Erişim Tarihi: 10.05.2023).

[5] "Istraživanje: Rekordna podrška članstvu Crne Gore u EU", Al Jazeera, <https://balkans.aljazeera.net/news/balkan/2023/5/18/istrzivanje-rekordna-podrska-clanstvu-crne-gore-u-eu-u>, (Erişim Tarihi: 18.05.2023).

[6] "Над 24.000 НАТО војници пролетва на Балканот ќе увежбуваат борба против Русија", Slobodenpecat, <https://www.slobodenpecat.mk/nad-24-000-na-to-vojnici-proletva-na-balkanot-ke-uvezhbuvaat-borba-protiv-rusija/>, (Erişim Tarihi:17.05.2023).

[7] "Османи: Благодарност до Менендез за неговата посветеност на демократијата на Западен Балкан", Slobodenpecat, <https://www.slobodenpecat.mk/osmani-blagodarnost-do-menendez-za-negovata-posvetenost-na-demokratijata-na-zapaden-balkan/>, (Erişim Tarihi: 19.05.2023).

[8] "Шоле и Ескобар денеска пред американскиот Сенат за Западен Балкан", Slobodenpecat, <https://www.slobodenpecat.mk/shole-i-eskobar-denes-ka-pred-amerikanskiot-senat-za-zapaden-balkan/>, (Erişim Tarihi: 18.05.2023).

ANKASAM ANALİZ

Avrupa'nın Felaket Senaryosu: Çin'in Tayvan Müdahalesi

2023 senesinin Nisan ayında birçok Avrupa ülkesinin dışişleri bakanı, Çin'in Tayvan'a olası müdahalesinin muhtemel sonuçlarından bahseden açıklamalar yapmıştır. Örneğin İngiltere Dışişleri Bakanı James Cleverly, Tayvan Boğazı boyunca olası bir savaşın ve dolayısıyla yarı iletken sanayinin yıkımının küresel etkilerine değinmiştir. Çin'in Tayvan'a yönelik müdahalesinin bütün dünyada ticareti olumsuz etkileyeceğini öne süren Cleverly, herhangi bir mesafenin bu yıkıcı etkiden kurtulmak için yeterli olmayacağını dile getirmiştir. Cleverly'nin olası bir savaş durumunda kimsenin bu durumun yıkıcı etkilerinden kaçamayacağı

söylemi, Fransa Cumhurbaşkanı Emmanuel Macron'un konuyla ilgili yaptığı bir konuşmasına bir cevap olarak algılanabilir. Çünkü Macron, Avrupa'nın Tayvan Meselesi'nde Amerika Birleşik Devletleri'nden (ABD) bağımsız bir yol izlemesi gerektiğini söylemiştir.[1] Bu olası savaşın Fransa'yla ilgisi olmayacağını savunan Macron'un mevzu bahis beyanı, ABD'nin Avrupa'nın kilit güvenlik müttefiklerinden olduğu düşünüldüğünde, kritik bir anlam taşıyor. Ayrıca Macron'un sözleri, Fransa'nın trans-Atlantik güvenlik vaadine bağlılığının da sorgulanmasına sebep olabilir.

**Güzin Yağmur
BALTACI**

Macron'un beyanına karşılık veren bir diğer siyasi ise Almanya Dışişleri Bakanı Annalena Baerbock olmuştur. Baerbock, İngiltere'yle aynı görüşleri paylaşarak Avrupa'nın olası bir Tayvan-Çin gerilimine kayıtsız kalamayacağını belirtmiş ve bunun dünya ticareti için oldukça korkunç senaryoları beraberinde getireceğini söylemiştir.

Tüm bunlara ek olarak, ortak değerlere sahip oldukları ABD'nin Rus tehdidi gibi güvenlik sorunlarıyla karşı karşıya kalındığını da hatırlatmıştır. Halihazırda devam eden Rusya-Ukrayna Savaşı göz önünde bulundurulduğunda, Avrupa'nın barışçıl ve Ukrayna'yı destekleyen tavrı açısından bu beyanlar istikrarlı bir duruş ortaya koymaktadır. Çünkü olası bir Çin-Tayvan Savaşı'nda, Avrupa'nın Macron'un önerdiği gibi nötr kalması, olası bir Rusya tehdidinde Avrupa'nın ABD'nin desteğinden maruz kalması anlamına gelebilir.

Ayrıca Baerbock, dünya ticaretinin yarısının ve yine dünyanın yarı iletken üretiminin yüzde 70'inin bu bölgeden gemiyle naklinin sağlandığını ifade etmiştir. Dolayısıyla Tayvan Boğazı'nın dünya ve Avrupa ekonomisindeki önemini altını çizmiştir. Bu noktada güvenlik ve insan hakları mevzusunun yanı sıra bu bölgedeki olası savaşın ekonomik çıkarlar boyutunda da mühim olduğu öne sürülebilir. Ancak Çin'in Avrupa'nın en büyük ticaret ortaklarından olduğu realitesi dikkate alındığında, Avrupa'nın bir taraf tutmaktansa; bölgedeki tansiyonun düşük kalmasını isteyeceği ifade edilebilir. Nitekim benzer tonda konuşan Avrupa Birliği Dış İlişkiler ve Güvenlik Politikası Yüksek Temsilcisi Josep Borrell ise tansiyonun düşmesi ve güvensizliği tetikleyen sözlü provokasyonlardan uzak durulması gerektiğini söylemiştir.[2]

Son yıllarda Tayvan üzerindeki baskısını arttıran Çin, adanın Pekin'in egemenliği altına girmesi için çabalamaktadır. Tayvan Hükümeti ise bunu reddederek mevcut statükoyu koruma arzusu içerisinde. ABD ise Tayvan'la askeri teknoloji başta olmak üzere savunma alanında işbirliği yapmaktadır.

Nitekim 2023 senesinin Nisan ayında Tayvan Dışişleri Bakanı, 2027 yılını işaret ederek Çin'le olası çatışmaya hazırlandıklarını dile getirmiştir. [3] Çin tehdidini ciddiye aldığını söyleyen bakan, Batı'nın desteğini almak istemektedir. Avrupa'nın da Tayvan'ın çıkarlarına uygun bir noktada durduğu açıktır. Zaten bu yüzden de Borrell, Tayvan'ın Avrupa için ne kadar önemli olduğunu göstermek maksadıyla Avrupalı donanmaları Tayvan Boğazı'nda devriye gezmeye davet etmiştir.[4] Bu ciddi çağrıdan da anlaşılabilir. Üzere Avrupa, her ne kadar kendi çıkarları için olsa da Tayvan'ın yanındadır.

Öte yandan 2023 yılının Nisan Tayvan Başkanı Tsai Ing-wen'in ABD Temsilciler Meclisi Başkanı Kevin McCarthy ile görüşmesinden sonra Tayvan merkezli tartışmalar ivme kazanmıştır. Nitekim 2023 yılının Nisan ayında Tayvan çevresinde üç gün süren askeri tatbikat düzenleyen Çin, bölgede savaş uçaklarını uçurmanın yanı sıra altı donanma gemisi de boğaza göndermiştir.[5]

Neticede Batı'nın Tayvan'a yönelik desteği ve Çin'in adaya ilişkin stratejisi ve iddiaları sürdükçe, Asya-Pasifik'teki gerilim de sönümlenmeyecektir. Avrupalı siyasetçilerin işaret ettiği üzere, olası bir savaşın etkileri ise bölgesel değil; küresel düzeyde olacaktır.

[1] "Germany's Baerbock Stresses Alliance with US on Taiwan in Riposte to Macron", Politico, <https://www.politico.eu/article/germanys-baerbock-stresses-alliance-with-us-on-taiwan-in-riposte-to-macron-xi-jinping-german-green-party/>, (Erişim Tarihi: 30.04.2023).

[2] Aynı yer.

[3] "Taiwan Foreign Minister Warns of Conflict with China in 2027", The Guardian, <https://www.theguardian.com/world/2023/apr/21/taiwan-foreign-minister-warns-of-conflict-with-china-in-2027>, (Erişim Tarihi: 30.04.2023).

[4] "Taiwan Strait: top EU Diplomat Calls for European Navy Patrols", The Guardian, <https://www.theguardian.com/world/2023/apr/23/taiwan-strait-top-eu-diplomat-calls-for-european-navy-patrols>, (Erişim Tarihi: 30.04.2023).

[5] "China Flies 38 Warplanes Near Taiwan, 6 Navy Vessels in Area", AP News, <https://apnews.com/article/china-fighter-jets-harassment-taiwan-9156541b4138cfa3865b7232ee6a8970>, (Erişim Tarihi: 30.04.2023).

ANKASAM ANALİZ

Hindistan'ın Askeri Kapasitesini Arttırma Girişimleri

Rusya-Ukrayna Savaşı, birçok ülkenin savunma harcamalarını yeniden düzenlemesine ve askeri harcamaları önceleyen adımlar atmalarına sebep olmuştur. 19 Mayıs 2023 tarihinde savunma üretimini arttırdığına dair bir açıklama yapan Hindistan da bu trendden etkilenen ülkeler arasında olduğunu ortaya koymuştur.

Hindistan Hükümeti yaptığı açıklamada, ülkenin Rusya gibi ülkelere yaptığı ithalata olan bağımlılığını azaltmaya çalışırken, Hindistan'ın savunma üretiminin geçen mali yılda %12'den fazla arttığını ve ilk kez 1 trilyon rupinin (12 milyar dolar) üzerine çıktığını belirtmiştir.[1] Aynı zamanda hükümetin, 2025 yılına kadar savunma üretim hedefini 25 milyar ABD Doları olarak belirlediği bilinmektedir.[2] Savunma faaliyetlerinde yaşanan bu tür gelişmeler küresel askeri denklem açısından oldukça önemlidir.

Şeyma KIZILAY

Hindistan'ın savunma alanında Rusya'ya bağımlı bir ülke olduğu bilinmektedir. Moskova, Yeni Delhi'nin en önemli silah tedarikçisidir. Rusya-Ukrayna Savaşı'yla birlikte Rusya ile Hindistan arasındaki askeri ticaretin de kısmen sekteye uğradığı söylenebilir. Rus hava sistemlerinin teslimatı konusunda gecikmeler yaşanması bu duruma örnek teşkil etmektedir. Savaşla birlikte savunma bütçelerini ve harcamalarını arttıran bir çok ülke gibi Hindistan da savunma sektöründe yenilikler yapma yoluna gitmiştir. 2023-2024 yılı bütçesinde, toplam bütçenin %13,18'i savunmaya ayrılmıştır.[3]

Bununla birlikte Hindistan da bir yandan kritik ihraçlar yaparken diğer yandan üretim noktasında önemli aşamalar katetmeye çalışmaktadır. Ülkedeki en büyük savunma üretim şirketlerinden bazıları; Bharat Earth Movers Ltd. (BEM), Bharat Electronics Ltd. (BEL) ve Hindustan Aeronautics Ltd.'dir (HAL).[4] Ekonomik yapı içerisinde de önemli bir pozisyona sahip olan savunma sanayiinin gelişimi noktasında çeşitli adımlar atılmakta, bahse konu şirketler aracılığıyla mevcut askeri kapasite de güçlendirilmektedir.

The Global Fire Power 2023 yılı verilerine göre Hindistan askeri anlamda ilk 5 dünya gücü arasında yer almaktadır.[5] Savunma harcamaları noktasında da üçüncü sırada olduğu bilinmektedir. Çin ve Pakistan'la yürüttüğü stratejik bölgesel rekabet, Hindistan'ın askeri yeterliliklerini ve kapasitesini her daim üst seviyelerde tutmasını gerekli kılmaktadır. 2022 yılı boyunca da Yeni Delhi, Çin'le yaşadığı sınır gerilimlerine karşı bölgesel ortaklarıyla olan askeri bağlarını kuvvetlendirmiş, yeni işbirlikleri yapmış ve tatbikatlar düzenlemiştir.

Yeni Delhi askeri ilişkiler kapsamında, Avustralya, Bangladeş, Fransa, Endonezya, Japonya, Kazakistan, Kırgızistan, Myanmar, Nepal, Rusya, İngiltere ve Amerika Birleşik Devletleri (ABD) gibi ülkelerle, ordu, donanma ve hava kuvvetlerinin dahil edildiği tatbikatlar gerçekleştirmiştir. Aynı zamanda RIMPAC (Rim of the Pacific), MALABAR, Samvedna gibi çok taraflı tatbikatlarda da aktif olarak yer almaktadır. Son dönemlerde yapılan önemli tatbikatlar ise şu şekilde sıralanabilir:[6]

- Vostok 2022: Hindistan ve Rusya, Doğu Askeri bölgesi.
- Gagan Grevi: Hint Ordusu ve Hint askeri kuvvetleri, Pencap.
- JIMEX 2022: Hindistan ve Japonya, Bengal Körfezi bölgesi.
- Ortak Deniz Tatbikatı: Hindistan ve Nijerya, Gine Körfezi.
- Abhyas-01/22: Hindistan ve ABD Sahil Güvenlik, Chennai sahil, Tamil Nadu.
- Vajra Prahar 2022: Hindistan ve ABD, Pradeş.
- VINBAKS 2022: Hindistan ve Vietnam
- RIMPAC 2022: Ortak tatbikat (26 ülke)
- VARUNA 2022: Hindistan ve Fransa
- AJEYA WARRIOR-2023: Hindistan-Birleşik Krallık
- Kazİnd: Hindistan ve Kazakistan
- NATO Tatbikatı

İkili ve çok taraflı tatbikatlarla geliştirilen askeri yeterlilik ve bu tatbikatlar vasıtasıyla arttırılan işbirliklerinin yanı sıra üretim konusunda da Yeni Delhi yönetiminin birtakım girişimlerde bulunduğu bilinmektedir. Örneğin 2022 yılı Ekim ayına kadar savunma sektöründe faaliyet gösteren 366 firmaya toplam 595 adet Sanayi Ruhsatı verilmiştir. Ayrıca Hindistan Hükümeti, yerli imalata ivme kazandırmak için savunma sanayisini özel sektör katılımına da açmıştır. Bununla birlikte savunma ihracatında da önemli oranda artış yaşanmaktadır. Hükümet, Uttar Pradeş ve Tamil Nadu'da da iki adet Savunma Sanayii Koridoru kurmuştur. Aynı zamanda Yeni Delhi yönetimi, ülkenin savunma faaliyetlerini desteklemek amacıyla yenilikçi teknoloji çözümleri geliştiren yaklaşık 194 savunma teknolojisi girişimine sahiptir.[7]

Şimdiye dek yapılmış olan en büyük savunma fuarı özelliğindeki DefExpo 2022 de Hindistan'ın savunma endüstrisinin küresel ölçekte yatırım için kritik bir sektör olarak ortaya çıktığını işaret eden bir gelişme olmuştur. 2022 yılının Ekim ayında ise Hindistan, ülkenin stratejik saldırı yeteneklerini daha da arttırmak için önemli bir kilometre taşı olarak görülen ilk yerli nükleer enerjili denizaltısı INS Arihant'tan ateşlenen bir balistik füzeyi test etmiştir. [8] Ülke nükleer gelişmelerle de öne çıkmaktadır. Balistik füzelerle donanmış nükleer enerjili denizaltılara

sahip olan altıncı ülke olarak stratejik bir konum da elde etmiştir. Hindistan'ın bu alandaki füze denemelerini de arttırdığına tanık olunmaktadır. 2022 yılında Agni-V füzelerinin testini başarıyla gerçekleştiren Yeni Delhi'nin, askeri kabiliyet ve savunma konusunda potansiyelini arttırmaya devam ettiği görülmektedir.

Özetle, Rusya-Ukrayna Savaşı'nın yol açtığı yeni güvenlik denkleminde Hindistan'ın da askeri-güvenlik sektöründeki yenilikler için bir fırsat alanı oluşturduğu söylenebilir. 2022 yılında Savunma Bakanlığı'nın açıkladığı Hindistan'ı bir savunma ekipmanı ve platform üretim merkezi haline getirme amacı taşıyan reform girişimleri gibi birçok yeni gelişme, ülkenin savunma kapasitesi ve askeri yeterlilik konusunda adım atmasına da temel oluşturmaktadır. Savunma bütçesinin artırılmasından üretimin yükseltilmesine, ortak tatbikatlardan yeni anlaşma ve işbirliklerine kadar birçok alanda ilerleme yaşandığı görülmektedir. Çeşitli ülkelerle güvenlik bağlarının kuvvetlendirilmesi çerçevesinde de girişimler söz konusudur.

Öte yandan, ulusal gelişim ve kalkınma açısından stratejik başarı olarak görülen bu adımların, bölgesel güvenlik tehdit algısı noktasında da etkiler oluşturma potansiyelini ifade etmek mümkündür. Nitekim Rusya-Ukrayna Savaşı güvenlik ikilemini arttıran bir atmosfer de yaratmıştır.

[1] "India's Defence Production Exceeds \$12 Billion for the First Time", The Economic Times, <https://economictimes.indiatimes.com/news/defence/india-says-defence-production-exceeds-12-billion-for-first-time/articleshow/100348964.cms>, (Erişim Tarihi: 20.05.2023).

[2] "Defence Manufacturing Industry in India", Ibef, <https://www.ibef.org/industry/defence-manufacturing>, (Erişim Tarihi: 20.05.2023).

[3] "Stats IQ: India's Military Strength", Study IQ, <https://www.studyiq.com/articles/stats-iq-indias-military-strength/>, (Erişim Tarihi: 20.05.2023).

[4] "Defence Manufacturing...", a.g.m.

[5] "2023 India Military Strength", Global Fire Power, https://www.globalfirepower.com/country-military-strength-detail.php?country_id=india, (Erişim Tarihi: 20.05.2023).

[6] "Military Exercises of India, Participating Counties and Location", Study IQ, <https://www.studyiq.com/articles/list-of-military-exercises-of-india/>, (Erişim Tarihi: 20.05.2023).

[7] "Defence Manufacturing...", a.g.m.

[8] "India Enhanced Overall Military Capability in 2022", The Economic Times, <https://economictimes.indiatimes.com/news/defence/india-enhanced-overall-military-capability-in-2022/articleshow/96660090.cms>, (Erişim Tarihi: 20.05.2023).

ANKASAM ANALİZ

ABD'nin Balkanlar Politikası

Küresel sistemin başat aktörleri çeşitli dönemlerde değişmektedir. Günümüzde Amerika Birleşik Devletleri (ABD), hegemon güç konumunda olsa da ciddi sınamalarla karşı karşıyadır. Özellikle de Rusya ve Çin, ABD'nin liderliğine meydan okuyan aktörler olarak ön plana çıkmaktadır. Bu yüzden de Rusya ve Çin'in ABD'yle çeşitli coğrafyalarda rekabet halinde olduğu görülmektedir. Balkanlar da söz konusu mücadelenin cereyan ettiği bölgelerden biridir.

Balkanlar gerek jeopolitik konumu gerekse de demografik yapısı hasebiyle geçmişten beri bölgesel ve küresel aktörlerin mücadele ettiği bir coğrafyadır. Elbette bu durum, Balkanlar'daki istikrarsızlığın da temel nedenlerindedir.

Bu bağlamda Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin'in politikaları hasebiyle Moskova yönetimi, mevzu bahis bölgeyle yakından ilgilenmekte ve Amerikan karşıtı bir tavır ortaya koymaktadır. Bu kapsamda Kremlin, tarihi ve dini referanslar

Veli Can AKKAŞ

ve pan-Slavizmin etkisiyle Balkanlar'daki etkisini arttırmaya çalışmaktadır. Zira Moskova yönetimi, Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü'ne (NATO) karşı Balkanlar'ı bir tampon bölge olarak görmektedir.

Kuşkusuz Rusya-Ukrayna Savaşı'nın ardından ABD'nin ve Avrupalı müttefiklerinin güvenlik kaygıları artmıştır. Trans-Atlantik ilişkilerdeki ekonomik işbirliği düşünüldüğünde, ABD açısından özellikle de Avrupa'nın güvenlik kaygılarının giderilmesi oldukça önemlidir. Balkanlar'ın aynı zamanda Güneydoğu Avrupası nedeniyle bölgenin istikrarsızlığının Avrupa'yı da istikrarsızlaştıracağı yönünde Avrupa Birliği (AB) ülkelerinde güçlü bir endişe vardır.

Dahası ABD, AB'yi bölgedeki nüfuzunu koruma noktasında bir araç olarak görmek ve birliğin politikalarını desteklemektedir. Bu çerçevede Rusya'nın Sırbistan üzerindeki etkisini kırmak isteyen AB'nin hem Kosova'yı hem de Sırbistan'ı üyelik yolunda teşvik ettiği görülmektedir. Nitekim ABD'nin Batı Balkanlar Özel Temsilcisi Gabriel Escobar, taraflar arasındaki müzakereleri olumlu adımlar olarak değerlendirmektedir.[1] Öte yandan ABD, yalnızca diplomatik söylemlerde kalmamakta; Kosova'yı destekleyerek Rusya'ya gözdağı vermektedir.[2]

Dahası ABD, Rusya'nın nüfuzunu kırmak için diğer bölge devletleriyle de ilişkilerini geliştirmektedir. Bu bağlamda Washington yönetiminin Kuzey Makedonya'ya 26 zırhlı araç vermesi, askeri işbirliğinin derinleştirilmesi bakımından önemlidir.[3] Ayrıca ABD, Karadağ Ordusu'yla "Acil Müdahale" tatbikatı yaparak da bölgedeki varlığını pekiştirme arayışı içerisinde olduğunu gözler önüne sermiştir.[4] Yani ABD, askeri caydırıcılığını kullanarak bölgedeki varlığını pekiştirmeye çalışmaktadır.

Bu noktada belirtmek gerekir ki; Batılı akademi çevreleri tarafından Rusya-Ukrayna Savaşı'nın ardından Balkanlar'daki demokrasi seviyesinde düşüş yaşandığı öne sürülmektedir.[5] Burada Batı'nın Rusya'ya yönelik otoriterlik eleştirilerin kuvvetlendirerek demokrasi vurgusuyla bir birliktelik inşa etmeye çabaladığı söylenebilir. Bu yüzden de Washington, NATO'yu demokrasilerin savunulması hususunda da öne çıkarmaktadır. Nitekim Bosna Hersek'in NATO üyeliğinin önem arz ettiğine dair açıklamalar da bundan kaynaklanmaktadır.[6] Bosna Hersek boyutunda ABD'nin önündeki zorluk ise Sırp Cumhuriyeti ve bu bağlamda Sırp lider Milorad Dodik'tir. Zaten bu yüzden de Dodik'in Putin'le görüşmesi ABD'nin Saraybosna Büyükelçiliği tarafından saçma ve art niyetli bir girişim olarak yorumlanmıştır.[7]

Buna ek olarak ABD, Rusya'yla münasebetleri hasebiyle Belgrad yönetimini de tenkit etmektedir. Özellikle de Sırbistan Güvenlik Enformasyon Teşkilatı Başkanı Alexandar Vulin'in Moskova'da düzenlenen uluslararası güvenlik temalı konferansa katılması, Washington'un tepkisini çekmiştir.[8]

Görüldüğü üzere ABD, bir yandan Rus etkisinin hissedildiği aktörlere baskı yaparken; diğer taraftan da Batı'ya yakın devletlerle ilişkilerini geliştirmekte ve böylece Balkanlar'daki etkisini pekiştirmeye çalışmaktadır. Bu çerçevede Washington yönetimi, Hırvatistan'la siber suçlarla mücadele konusunda bir mutabakat zaptı imzalamıştır.[9] Bu noktada beş NATO üyesinin katılımıyla Kosova'da başlayan "Defender Europe 23" isimli tatbikatı da ABD'nin savunma temelli işbirliği bağlamında örnek göstermek mümkündür.

Sonuç olarak küresel sistemin başat aktörü olarak kabul edilen ABD, hegemonyasına meydan okuyan Rusya'ya karşı, AB'nin de işbirliğiyle Balkanlar'da mücadele etmektedir. Bu çerçevede Washington yönetiminin Balkanlar'daki önceliğinin Rusya'nın nüfuzunun kırılması olduğu ifade edilebilir.

[1] "Ескобар: Договор помеѓу Србија и Косово можен е до крајот на летото", Slobodenpecat, <https://www.slobodenpecat.mk/eskobar-dogovor-pomegju-srbija-i-kosovo-mozhen-e-do-krajot-na-letoto/>, (Erişim Tarihi: 22.05.2023).

[2] "Косовската делегација на седницата на Парламентарното собрание на НАТО", Slobodenpecat, <https://www.slobodenpecat.mk/kosovskata-delegacija-na-sednicata-na-parlamentarnoto-sobranie-na-nato>, (Erişim Tarihi: 22.05.2023).

[3] "Vojska Sjeverne Makedonije dobila još 26 oklopnih vozila iz SAD-a", Al Jazeera, <https://balkans.aljazeera.net/news/balkan/2023/5/23/vojska-sjeverne-makedonije-dobila-jos-26-oklopnih-vozila-iz-sad-a>, (Erişim Tarihi: 23.05.2023).

[4] Aynı yer.

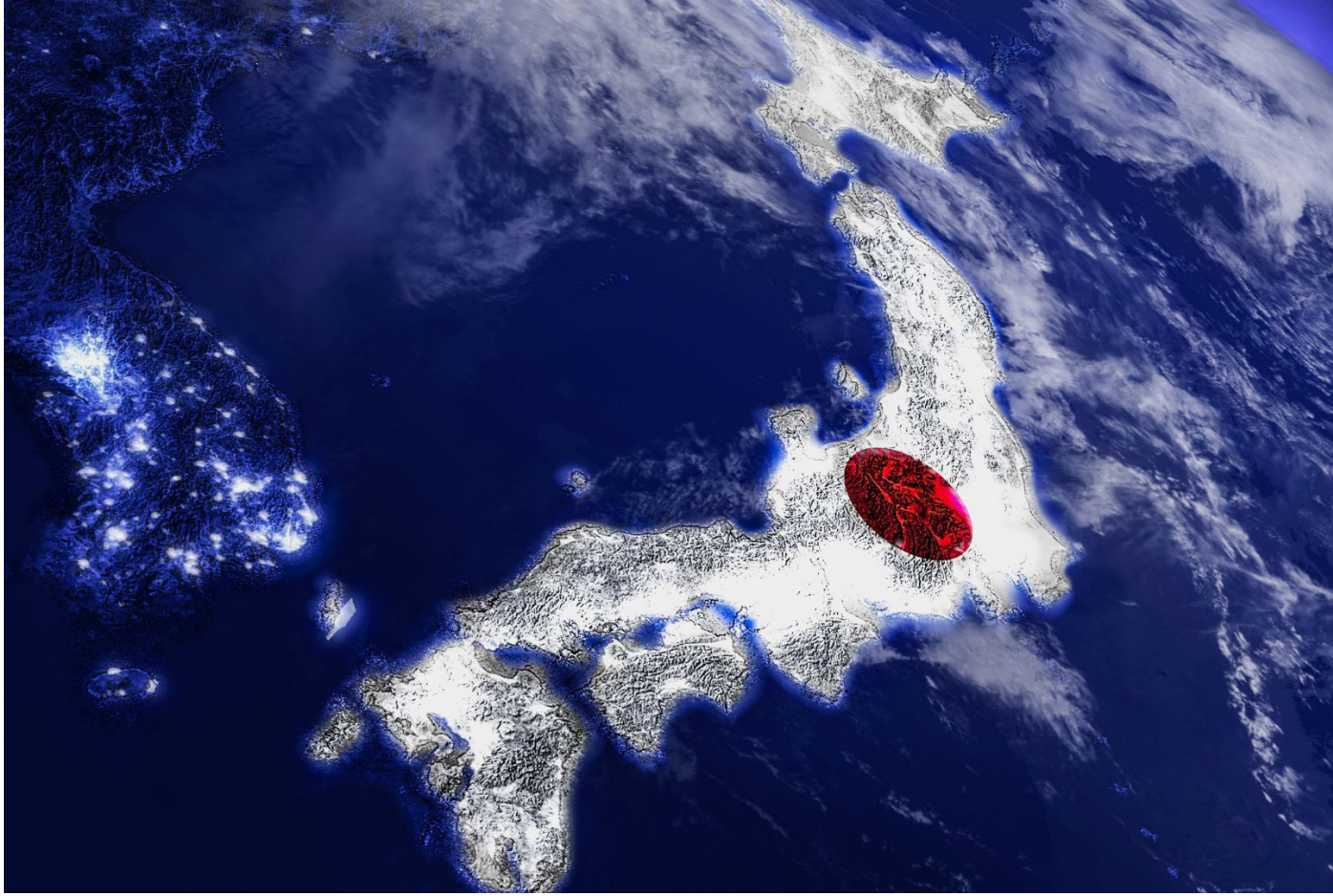
[5] "BiH najslabija, Hrvatska najbolje rangirana u izveštaju o stanju demokratije", Al Jazeera, <https://balkans.aljazeera.net/news/balkan/2023/5/24/bih-najslabija-hrvatska-najbolje-rangirana-u-izvestaju-o-stanju-demokratije>, (Erişim Tarihi: 24.05.2023).

[6] "NATO: Nekoliko aktera potkopava progres u BiH", Al Jazeera, <https://balkans.aljazeera.net/news/balkan/2023/5/24/nato-nekoliko-aktera-potkopava-progres-u-bih>, (Erişim Tarihi: 24.05.2023).

[7] "Američka ambasada: Prijetnje za RS dolaze od Dodika, ne od SAD-a", Al Jazeera, <https://balkans.aljazeera.net/news/balkan/2023/5/24/americka-ambasada-prijetnje-za-rs-dolaze-od-dodika-ne-od-sad-a>, (Erişim Tarihi: 24.05.2023).

[8] "Украина и САД со критики до Србија поради посетата на Вулин на Москва", Slobodenpecat, <https://www.slobodenpecat.mk/ukraina-i-sad-so-kritiki-do-srbija-poradi-posetata-na-vulin-na-moskva/>, (Erişim Tarihi: 25.05.2023).

[9] "Hrvatska i SAD potpisali sporazum o suzbijanju cyber kriminala", Al Jazeera, <https://balkans.aljazeera.net/news/balkan/2023/5/22/hrvatska-i-sad-potpisali-sporazum-o-suzbijanju-cyber-kriminala>, (Erişim Tarihi:22.05.2023).

ANKASAM ANALİZ

G7 Zirvesi Bağlamında Japonya'nın Güvenlik Kaygıları

Japonya'nın, Asya-Pasifik Bölgesi'nin en önemli aktörlerinden biri olduğu öne sürülebilir. Bu kapsamda Tokyo'nun Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ve Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü (NATO) için kritik bir müttefik olduğu söylenebilir. Nitekim bunun birçok sebebi vardır. Bunlardan ilki, Batı'nın Çin'e karşı uygulama hedefi götüğü çevreleme politikasıdır. Bir diğerinin Tokyo'nun sahip olduğu ekonomik güç olduğu öne sürülebilir. Zira Japonya, ABD ve Çin'in ardından dünyanın en büyük üçüncü ekonomisidir.[1]

Öte yandan Japonya'nın sahip olduğu jeopolitik ve jeostratejik konum da Batı tarafından önemli bir müttefik olarak algılanmasına yol açmaktadır. Dahası Japonya, Çin'le arasındaki tarihsel problemler ve Kuzey Kore tarafından oluşturulan nükleer tehdidi hissetmesi sebebiyle Batı'nın etkisini arttırdığı bir ülke olarak dikkat çekmektedir.

Bu bağlamda Japonya'nın gittikçe yükselen savunma ve askeri harcamalarıyla proaktifleşen dış politikası da Batı ile Japonya'nın daha çok yakınlaşmasına neden olmaktadır. Nitekim söz konusu durumun en kritik örneklerinden biri de Japonya'nın Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'ne (BMGK) daimi olmayan geçici üye olarak katılmasıdır.[2] Bir diğeri ise 2023 yılı G7 Zirvesi'nin Japonya'nın Hiroşima şehrinde düzenlenmesidir.[3]

Bahse konu olan durumun da Japonya'nın sahip olduğu problemleri ve sorunları G7 Zirvesi'nin gündemine taşıyabilmesi gibi önemli bir avantajı beraberinde getirdiği söylenebilir. Dolayısıyla Japonya'nın nükleer tehlikeyi G7 Zirvesi'nin gündemine taşıyacağı ileri sürülebilir.

Dahası Japonya Başbakanı Fumio Kişida'nın zirveye katılan ülkelerin liderlerini Hiroşima'daki Barış Anıtı Müzesi'ne götürmesi,[4] bu noktada mesaj içeren bir davranış olarak nitelendirilebilir. Öte yandan Tokyo'nun Washington'un desteğiyle nükleer silahlar geliştirme hedefinde olduğu bilinmektedir. Tüm bunlar sebebiyle Japonya için söz konusu zirvenin ana temasının nükleer güç olduğu söylenebilir.

Genelde küresel anlamda; özelde de Asya-Pasifik Bölgesi'nde güvenlik ortamının giderek daha belirsiz bir hal aldığı öne sürülebilir. Bu çerçevede Japonya'nın da G7 Zirvesi'nde üstlenmeye çalıştığı rol vesilesiyle yeni bir konumlanma arayışında olduğu ifade edilebilir.

Bu kapsamda incelenmesi gereken iki husus daha vardır. Bunlardan ilki, Çin ve Çin'in yükselen gücüdür. Zira Pekin'in Tayvan'la birleşme noktasındaki planlarını hızlandırma ihtimali gündemdedir. Bunun da Japonya'nın güvenlik endişelerini arttırdığı ve savunma hamlelerine hız verme kararı almasına yol açtığı öne sürülebilir.

İncelenmeye değer bir diğer husus ise ABD'nin Asya-Pasifik'teki gücünü ve nüfuzunu ne kadar devam ettirebileceği mevzudur. Çünkü ABD ve İngiltere ile Kara Avrupası arasındaki mesafe açılmaktadır. Kısacası Avrupa'nın ABD'nin nüfuzu altındaki konsolidasyonunun zedelediği söylenebilir.

Anlaşılabileceği üzere, ABD'nin Asya-Pasifik politikasında yalnızlaşma ihtimali vardır. Öte yandan Rusya-Ukrayna Savaşı da halen devam etmektedir ve kısa vadede biteceği düşünülmemektedir. Bu da Washington'un kaynaklarını Asya-Pasifik'e kanallandırmayı engelleyici bir husus oluşturmaktadır. Netice itibarıyla ABD'nin bölgedeki gücünü devam ettirip ettiremeyeceği tartışmalıdır. Dolayısıyla Japonya'nın güvenlik kaygıları da artmaktadır.

Özetle Japonya, ABD'yle ittifakını her ne kadar güvenlik politikalarının merkezinde tutsa da sürdürülebilir güvenlik sistemi açısından yeterli görmemektedir. Zira Japonya'nın ilerleyen süreçte daha çok "kendi başının çaresine" bakma politikası güdeceği düşünülmektedir. Bu yüzden de Tokyo'nun yakın bir gelecekte uluslararası ilişkilerde daha aktif ve etkili bir rol oynayacağı öngörülmektedir. Aynı zamanda bölgesel işbirliklerinin artacağı da söylenebilir. Bu durumun ise her ne kadar ABD'nin denetimi dışında bir konjonktür oluştursa da Çin karşıtı bir blok inşa edilmesi noktasında Washington'un işine geleceği söylenebilir.

Sonuç olarak Japonya'nın proaktif dış politikasının devam edeceği öne sürülebilir. Fakat bu durumun Batı temelli bir çerçeve yerine daha ziyade kendi başının çaresine bakma stratejisiyle devam edeceği ifade edilebilir.

[1] "Top 10 Largest Economies in the World", Business Insider India, <https://www.businessinsider.in/top-10-largest-economies-in-the-world/articleshow/70547252.cms>, (Erişim Tarihi: 22.05.2023).

[2] "Japan Seeking 2032-33 Nonpermanent Membership of U. N. Security Council", The Japan Times, <https://www.japantimes.co.jp/news/2023/05/23/national/politics-diplomacy/security-council-membership/>, (Erişim Tarihi: 24.05.2023).

[3] "Rising Nuclear-Weapons Risks Overshadow G-7's Push for Disarmament at Hiroshima Russia's Brinkmanship and China's Growing Arsenal Worry U.S. and Allies", The Wall Street Journal, <https://www.wsj.com/articles/rising-nuclear-weapons-risks-overshadowg-7s-push-for-disarmament-at-hiroshima-222eeaf2>, (Erişim Tarihi: 24.05.2023).

[4] "G7 Leaders Confront Spectre of Nuclear Conflict on Visit to Hiroshima Memorial", The Guardian, <https://www.theguardian.com/world/2023/may/19/g7-leaders-confront-spectre-of-nuclear-conflict-on-visit-to-hiroshima-memorial>, (Erişim Tarihi: 24.05.2023).

**Zeki Talustan
GÜLTEN**
ANKASAM
Asya-Pasifik
Araştırma Asistanı

ANKASAM ANALİZ

Artan Düzensiz Göçün Avrupa'daki Yansımaları ve İtalya'nın Olağanüstü Hal İlanı

İtalya Hükümeti, 2023 yılının Nisan ayında, ülkenin kıyılarındaki göçmen yoğunluğuyla başa çıkabilmek için altı aylık bir olağanüstü hal ilan etmiştir. Mevcut gelişmenin temelinde Akdeniz'deki düzensiz göçmen artışının etkili olduğu söylenebilir. Bunun yanı sıra Roma yönetiminin aldığı karar, 2023 yılıyla birlikte Avrupa'nın genelinde var olan mühim bir sorunda ciddi bir

artışın yaşandığını göstermektedir. Buna göre 2022 yılında düzensiz göç girişimleri, Avrupa özelinde 2016 senesinden bu yana en yüksek seviyesine ulaşmıştır.[1]

2023 yılının son üç ayı baz alınarak elde edilen rakamlara bakıldığında, 2022 yılındaki düzensiz göç girişimlerinin artış hızının devam ettiği

Begüm AKKAYA

söylenebilir. Bu anlamda 2023 yılının ilk üç ayında, ulusal makamlar tarafından bildirilen düzensiz sınır geçişlerinin sayısı bir önceki yılın aynı dönemine göre %26 artarak 54.000'e yükselmiştir.[2]

İtalya, en son 2011 yılında Tunus'tan gelen göçmenlerin Lampedusa Adası'ndaki yetkilileri ezip geçmesinin ardından benzer bir karar almıştır.[3] Dolayısıyla 2023 yılındaki bu olağanüstü hal kararı büyük önem arz etmektedir. Çünkü yeni olağanüstü hal kararının 2011 yılında alınan insani acil durum ilanından oldukça uzun bir süre sonra atılan ilk sert adım olduğu söylenebilir. Bu bağlamda söz konusu gelişme, 2022 ve 2023 yılına ait istatistiklerle de ortaya konulan yoğun düzensiz göç girişimlerine verilen bir cevaptır. Tüm bunlarla birlikte İtalya Hükümeti'nin olağanüstü hal kararı, konu hakkında Avrupa'da yaşanan gelişmeleri ön plana çıkaran bir örnektir.

Bilindiği üzere İtalya Başbakanı Giorgia Meloni ve kabinesi, sağ-popülist bir siyaset yürütmektedir. Bu açıdan hükümetin artan düzensiz göçe yönelik olağanüstü hal kararı anlaşılır bir durumdur. Ancak Avrupa geneline bakıldığında, İtalya dışındaki diğer bazı Avrupa ülkelerinde de benzer hamlelerin yapıldığı görülmektedir. Örneğin Litvanya Parlamentosu, 25 Nisan 2023 tarihinde devlet düzeyinde aşırı durum rejimi veya olağanüstü hal kapsamında düzensiz göçmenlerin sınırdan geri itilmesini yasallaştıran bir kanun çıkarmıştır.[4]

Litvanya'da alınan bu karar, özellikle de ülke içi siyasi yapı göz önünde bulundurulduğunda dikkat çekicidir. Zira Litvanya, henüz ülkede aşırı sağ popülist partilerin Parlamento'ya girebilecek kadar güç kazanmadığı bir ülkedir. Ancak alınan karar, diğer Avrupa ülkelerinin de düzensiz göçe karşı İtalya'ya benzer politikalar izleyebildiğini gözler önüne sermiştir.

Ayrıca İtalya tarafından çıkarılan olağanüstü hal kararı, devletlerin düzensiz göç konusunda Avrupa Birliği (AB) nezdinde alınan kararların dışında sert önlemlere başvurabildiklerinin de bir kanıtıdır. Bu çerçevede AB politikalarında yetersizlik olduğu gerekçesiyle birliğe yönelik eleştirilerin de gündeme geldiği bilinmektedir. 2023 yılında düzensiz göç girişimlerine bağlı yaşanan insani kriz, bu durumu daha da görünür kılmıştır. Uluslararası Göç Örgütü (IOM) tarafından yayınlanan ve 2023 senesinin ilk üç ayının Akdeniz'i geçmeye çalışan göçmenler için 2017 yılından bu yana en ölümcül dönem olduğunu ortaya koyan veriler de bunu teyit edere mahiyettir.[5] Üstelik bu raporun ardından Avrupa Parlamentosu içerisinde AB'nin göç politikasına yönelik sert eleştiriler gelmiştir. Bu da Avrupa'da göç krizinin derinleşeceğinin habercisi olarak yorumlanabilir.

Sonuç olarak 2022 senesinde artan düzensiz göç girişimlerinin hızının 2023 yılının ilk çeyreğinde de artması, Avrupa ülkelerinin soruna dair politikalarını sertleştirmesine neden olmaktadır. İtalya Hükümeti'nin aldığı olağanüstü hal kararı ise bu konuda mühim bir örnek teşkil etmektedir. Bununla birlikte, halihazırda yaşanan birtakım gelişmeler, düzensiz göçe karşı alınan sert önlemlerin İtalya'yla sınırlı kalmadığını göstermektedir. Zira düzensiz göçteki artışın kontrol altına alınamaması, Avrupa siyasetine damga vuracak gibi gözükmemektedir. Bu da AB'nin göç politikasına yönelik eleştirilerin ve özellikle de Akdeniz ülkelerinden gelecek yeni taleplerin artmasını beraberinde getirebilir.

[1] "Migrant Entry Numbers into Europe Hit Six-Year High in 2022", The Hindu, <https://www.thehindu.com/news/international/migrant-entry-numbers-into-europe-hit-six-year-high/article66373517.ece/amp/>, (Erişim Tarihi: 01.06.2023).

[2] "Detections in Central Mediterranean up Three-Fold in the First 3 Months of 2023", Frontex, <https://frontex.europa.eu/media-centre/news/news-release/detections-in-central-mediterranean-up-three-fold-in-the-first-3-months-of-2023-fbx34v>, (Erişim Tarihi: 02.06.2023).

[3] "Italy Declares Migrant Emergency", Al Jazeera, <https://www.aljazeera.com/amp/news/2011/2/13/italy-declares-migrant-emergency>, (Erişim Tarihi: 02.06.2023).

[4] "Lithuania Legalises Migrant Pushbacks", Euractiv, <https://www.euractiv.com/section/migration/news/lithuania-legalises-migrant-pushbacks/>, (Erişim Tarihi: 02.06.2023).

[5] "Worst Migrant Death Toll in the Mediterranean Since 2017, UN Agency Reports", Euractiv, <https://www.euractiv.com/section/migration/news/worst-migrant-death-toll-in-the-mediterranean-since-2017-un-agency-reports/>, (Erişim Tarihi: 02.06.2023).

ANKASAM ANALİZ

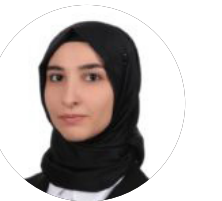
Rusya-Pakistan Münasebetlerinde Enerji İşbirliğinin Geleceği

Rusya-Ukrayna Savaşı'nın yol açtığı enerji krizi, Avrupa ülkelerinde kaynak çeşitliliği kaygısına yol açmıştır. Rusya ise Avrupa'yla kopan bağlarını yeni aktörlerle telafi etmeye yönelmiştir. Bu noktada Moskova yönetimi, enerjisini ihraç etmek için Asya ülkeleriyle işbirliği geliştirmeye başlamıştır. Afganistan ve Pakistan politikasının da bu çerçevede revize eden Moskova, İslamabad yönetimiyle bir petrol anlaşması da yapmıştır.

İndirimli Rus ham petrolünün 2023 yılının Haziran ayının ilk haftasında Pakistan'a ulaşması beklenmektedir. 10 gün içinde Pakistan'ın Karaçi Limanı'na ulaşacağı belirtilen geminin Umman Limanı'na ulaştığı görülmüştür. Bu ilk sevkiyatta 750.000 varil (100.000 ton) Rus ham petrolü taşındığı bilinmektedir. Pakistan Refinery Limited'in (PRL), Rusya'dan gelen tüm Ural ham petrolünü Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) ve Suudi Aramco'dan ithal edilen ham

petrolle harmanlayarak rafine edeceği bilinmektedir.[1] 2023 yılının Ocak ayında da üst düzey yetkililerden oluşan bir Rus heyeti, petrol ve gaz arzını görüşmek için Pakistan'a ziyarette bulunmuştur. Enerji Bakanları'nın görüş alışverişinde bulunduğu toplantıda, indirimli petrol ve gaz sağlanmasına odaklanılmış ve ekonomik ve ticari ilişkileri geliştirmenin yolları aranmıştır.[2] Hatırlanacağı üzere, benzer bir ziyaret de 2022 yılının Aralık ayında gerçekleştirilmiştir. Karşılıklı ziyaretler vesilesiyle işbirliğini geliştirme arayışı, tarafların enerji tedariki mevzusuna büyük önemiyet atfettiğinin göstergesidir.

Pakistan Dışişleri Bakanı Bilawal Butto Zardari de yine enerji işbirliğiyle ilgili olarak 2023 yılının başında Rusya'ya ziyarette bulunmuştur. Tarafların ticari-iktisadi bağları kuvvetlendirmeye önem verdikleri de her platformda dile getirilmektedir. Rusya Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Maria Zaharova da Zardari'nin

Şeyma KIZILAY

ziyaretinden sonra Rus ve Pakistan şirketlerinin Rus enerji kaynaklarının Pakistan'a tedarikiyle ilgili "kalan sorunları çözmek için aktif olarak çalıştıklarını" açıklamıştır.[3] Anlaşmazlık yaşanan konuların üstesinden gelmek için de ortak bir çabanın bulunduğu görülmektedir. Öte yandan Moskova, ulusal para birimlerinde veya yaptırım risklerinden korunan üçüncü ülkelerin para birimlerinde bir düzenleme istediği için ödeme sisteminde sorunlar yaşamaktadır. Bu husus, Zaharova'nın açıklamasında da vurgulanmıştır.[4] Çözüm için de istişareler yapılmaktadır. Nitekim Pakistan Enerji Bakanlığı'ndan üst düzey bir yetkili, ödeme konusunda Çin para biriminin kullanılabileceğini belirtmiştir. Söz konusu açıklamada şu ifadeler kullanılmıştır:[5]

"Pakistan ham petrolün fiyatını büyük olasılıkla Çin'in para birimiyle ödeyecek. Yuan ve Çin Merkez Bankası, işlemlerde rol oynayabilir."

Yükselen petrol fiyatları karşısında Pakistan, enerji ihtiyacını karşılamak için Rusya'nın sunduğu fırsattan yararlanmaktadır. Pakistan Petrolde Sorumlu Devlet Bakanı Musadik Malik, Pakistan'ın toplam ham petrol ihtiyacının %35'ini Rusya'dan ithal etmek istediğini açıklamıştır.[6] Bu çerçevede enerji işbirliğini güçlendirme, enerji ticaretini geliştirme ve enerji altyapısı yatırımlarını genişletme konusunda istekli bir Islamabad yönetimi vardır. Rusya'nın da aynı düşüncelere sahip olduğu söylenebilir.

Moskova, Asya'ya yönlendirdiği enerji ticaretini Pakistan ve Afganistan'la geliştirme arzusu içerisindedir. Aynı zamanda Hindistan'la da bu yönde anlaşmalar yapılmaktadır. Bu kapsamda Moskova'nın Güney Asya'da bir ortaklık oluşturma gayretinde olduğu ifade edilebilir. İlerleyen dönemlerde Güney Asya'nın ana enerji tüketicisi bölge olması muhtemeldir. Rusya da gelecek planlarını bu öngörü üzerine kurarak bölge ülkeleriyle münasebetleri geliştirmek isteyebilir. Bu noktada bölge ülkelerinin birbirleriyle olan ilişkileri ve ihtilafları önem kazanmaktadır.

Öte yandan Rusya, Pakistan'la anlaştığı "Kapsamlı Enerji İşbirliği Planı'nı Güney Asyalı diğer aktörleri de kapsayacak şekilde genişletmeye yönelebilir. Ayrıca Pakistan ve Rusya arasında "Kapsamlı Gaz Altyapı Planı" çerçevesinde de ortaklıklar geliştirilmektedir. İki hükümet, sürdürülebilir gaz altyapısı gelişimi ve Pakistan Akım Gaz Boru Hattı Projesi'nin geleceği için kapsamlı bir altyapı oluşturma konusunda fikir birliğine sahiptir.[7]

"Kapsamlı Enerji İşbirliği Planı", enerji, iletişim ve ulaşım dahil olmak üzere çeşitli kalkınma sektörlerinde işbirliğini güçlendirmek için fikir birliği geliştirmeye dayanmaktadır. Yakın zamanda gerçekleşmesi beklenen ilk parti petrol sevkiyatı da bu plan çerçevesindedir. Rusya'nın Afganistan ve Hindistan'la yaptığı enerji işbirliği de

değerlendirildiğinde, altyapı gelişim çalışmaları ve kapsamlı enerji işbirliği gibi konularda ortak hareket etmeye yönelik bir mekanizma için faaliyette bulunması gündeme gelebilir. Lakin Pakistan, Hindistan'dan ziyade Orta Asya ülkelerinin dahil olduğu bir işbirliği sürecine daha sıcak bakmaktadır. 26 Mayıs 2023 tarihinde Malik tarafından yapılan açıklama da bu yöndedir. Zira Malik, Pakistan'ın Orta Asya ülkeleri ve Rusya'yla 2023 yılının sonuna kadar "kapsamlı" bir enerji güvenliği anlaşması imzalamayı planladığını ve Körfez İşbirliği Konseyi (KİK) ülkeleriyle bir enerji koridoru oluşturacağını belirtmiştir.[8]

Neticede Pakistan-Rusya enerji işbirliğinde Moskova yönetimi, Afganistan ve Hindistan'ın da dahil olduğu bir işbirliği mekanizmasından yanayken; Pakistan'ın Orta Asya ve KİK ülkeleriyle birlikte hareket etmeye daha sıcak baktığı anlaşılmaktadır. Orta Asya-Rusya ve Körfez ülkeleriyle geliştirilecek enerji diyalogu sayesinde bir yandan enerji ihtiyacı karşılanırken; diğer taraftan da karşılıklı bağların güçlendirilmesi amacı söz konusudur. İlerleyen dönemlerde de Rusya-Pakistan ilişkilerinde enerjinin itici güç olacağı öngörülebilir.

[1] "Russian Crude Likely to Reach Pakistan by First Week of June", The News, <https://www.thenews.com.pk/print/1074949-russian-crude-likely-to-reach-pakistan-by-first-week-of-june>, (Erişim Tarihi: 29.05.2023).

[2] "Russia, Pakistan Discuss Ways to Boost Energy Sector Cooperation", Anadolu Agency, <https://www.aa.com.tr/en/asia-pacific/russia-pakistan-discuss-ways-to-boost-energy-sector-cooperation/2792293>, (Erişim Tarihi: 29.05.2023).

[3] <https://peoplesdispatch.org/2023/01/30/russia-gas-union/>, (Erişim Tarihi: 29.05.2023).

[4] Aynı yer.

[5] "Pakistan to Receive First Batch of Russian Crude Oil in June", Mettis Global, <https://mettisglobalnews/pakistan-to-receive-first-batch-of-russian-crude-oil-in-june/>, (Erişim Tarihi: 29.05.2023).

[6] "Bilawal Visit to Russia: Two Countries Agree to Boost Cooperation in Diverse Sectors", Pakistan Today, <https://www.pakistantoday.com.pk/2023/02/01/bilawal-visit-to-russia-two-countries-agree-to-boost-cooperation-in-diverse-sectors/>, (Erişim Tarihi: 29.05.2023).

[7] "Pakistan, Russia Agree to Complete 'Energy Cooperation Plan' by March", The Nation, <https://www.nation.com.pk/21-Jan-2023/pakistan-russia-agree-to-complete-energy-cooperation-plan-by-march>, (Erişim Tarihi: 29.05.2023).

ANKASAM ANALİZ

Hindistan'ın Orta Asya Stratejisinde INSTC'nin Rolü

Avrasya'nın değişen ve gelişen dengeleri kapsamında farklı koridor projeleri hayata geçirilmek istenmektedir. Özellikle de yükselen üretim ve güç merkezleri, Batı'ya ulaşabilmek için bu koridor projelerinin gerçekleştirilmesi noktasında kilit rol oynamaktadır. Örneğin Çin, 2013 yılında Kuşak ve Yol Girişimi'ni ilan ederek bunun ana öncüsü olmuştur. Günümüzde de dün-

yanın çeşitli ülkelerinde söz konusu girişimle ilişkili olarak çeşitli projeler gerçekleştirmek için inisiyatif almaktadır.

Uluslararası Kuzey-Güney Ulaştırma Koridoru (INSTC), 7.200 km uzunluğunda olan ve Hindistan, İran ve Rusya'nın etkin olduğu hem deniz hem de kara boyutu bulunan bir koridor proje-

Dr. Emrah KAYA
ANKASAM
Orta Asya Uzmanı

sidir. Hindistan, yükselen bir güç merkezi olmakla birlikte temel hedefi, Rusya ve Avrupa'ya ulaşabilmektedir. Rusya, bir enerji merkezi ve Avrupa da bir pazar olduğu için söz konusu proje büyük önem kazanmaktadır. 2002 yılına kadar uzanan INSTC'nin güzergahı, Hindistan'ın Mumbai kentinden başlayarak Umman Denizi üzerinden İran'a ve oradan da Kafkasya ve Orta Asya'yı kapsayacak şekilde Hazar Bölgesi aracılığıyla Rusya ve Avrupa'ya ulaşmaktadır.[1]

Söz konusu projenin temelleri 2000'li yılların ilk dönemlerine kadar uzasa da uzun süre boyunca projenin geliştirilmesi konusunda ciddi adımlar atılmamıştır. Ancak Rusya-Ukrayna Savaşı'nın başlamasıyla birlikte devletler, mevzubahis koridora önem vermeye başlamıştır. Hatta INSTC aracılığıyla devletler arasında yapılan ilk mal transferi, 2022 yılının Haziran-Temmuz aylarında gerçekleştirilmiştir. Bu noktada Rusya, Hindistan'a daha az maliyetle enerji ihraç etmeyi ve Hindistan pazarına ulaşmayı amaçlamaktadır. Böylece Batı'nın uyguladığı yaptırımları aşması da kolaylaşacaktır.[2] İran, jeopolitik konumunu kuzey-güney güzergahında ana hatta dönüştürürken; bundan hem ekonomik kazanım elde edecek hem de Batı'nın uyguladığı yaptırımları zayıflatılabilecektir.

Hindistan'ın ise daha kapsamlı amaçlarının bulunduğu söylenebilir. Öncelikle Yeni Delhi, Rus enerji kaynaklarına daha az maliyetle kısa bir sürede ulaşabilecektir. Ayrıca Batı'nın uyguladığı yaptırımlar nedeniyle zayıflayan Rus pazarına girebilecektir. Daha da önemlisi Avrupa'ya ulaşabilecek ve Batı nazarında bir üretim merkezine dönüşecektir.

Bununla birlikte Hindistan'ın Çin'le arasında çeşitli konularda rekabet yaşandığı bilinmektedir. Bu aşamada Yeni Delhi'nin INSTC'yi Kuşak ve Yol Girişimi'ne bir alternatif olarak ön plana çıkaracağı söylenebilir. Ayrıca INSTC üzerinden ekonomik kapasitesini arttırmaya çalışan Yeni Delhi yönetimi, koridor bağlamında kurduğu ilişkilerle Çin gibi etkili bir aktöre dönüşmeyi amaçlamaktadır.

Hindistan'ın etki oluşturmak istediği coğrafyalardan biri de Orta Asya'dır. Zira bölge önemli yeraltı zenginliklerine sahiptir. Ayrıca Asya'nın kalbinde bulunması itibarıyla kritik bir jeopolitik önem sahiptir. Pekin'in bölgede artan faaliyetleri ve güçlenen ilişkileri karşısında aksiyon almak isteyen Yeni Delhi, INSTC'yi bir araç olarak kullanacaktır. Bu süreçte Hindistan, sadece Orta Asya'da değil; Pakistan'ın önemli bir coğrafya olarak gördüğü Afganistan'da da etkin bir aktör olacaktır.

Bilindiği üzere, Hindistan'ın Çin'le olduğu gibi Pakistan'la da arasında çeşitli konularda anlaşmazlıklar vardır. Yeni Delhi, İslamabad ile Pekin arasında hayata geçirilmek istenen Çin-Pakistan Ekonomik Koridoru'yla (CPEC) çevrelenmek istendiğini düşünmektedir. Bu noktada Hindistan, INSTC üzerinden Afganistan ve Orta Asya'ya uzanarak hem çevrelenmeyi kırmayı hem de çevrelenmeye çevreleyerek cevap vermeyi amaçlamaktadır. Hindistan ile Taliban arasında son bir yıldır yaşanan normalleşme sürecini bu perspektiften okumak mümkündür.

Özetle INSTC'nin Orta Asya'yla ilgisi öncelikle Rusya'ya ulaşmak için kullanılan güzergah üzerinde yer almasıyla ilgilidir. Zira Hazar Bölgesi üzerinden geçen INSTC, bu coğrafyada üç kola ayrılmaktadır. Güney Kafkasya ve Hazar Denizi boyunca ilerleyen rotanın yanı sıra İran, Türkmenistan, Kazakistan ve Rusya arasında da bir güzergah söz konusudur. Ayrıca 2022 yılının Haziran-Temmuz aylarında Hindistan ile Rusya arasındaki ilk mal transferi de yani Rusya-Güney Asya bağlantısı da Orta Asya üzerinden gerçekleştirilmiştir.[3]

Bahse konu olan durumdan ötürü günümüzde INSTC'nin hayata geçirilmesi için çeşitli adımlar atılmaktadır. Ancak belirtmek gerekir ki; INSTC'nin mevzubahis güzergahlar sınırlı kalması beklenmemektedir. Çünkü Hindistan ile Orta Asya arasındaki ilişkilerin daha da güçlenmesi ve ticaret hacminin artması için coğrafi bir bağ kurulması gerektiği düşünülmektedir. Burada Yeni Delhi yönetiminin Pekin'in politikalarına benzer bir strateji izleyeceği söylenebilir. Bu bağlamda koridorun hayata geçirilmesi sürecinde çeşitli altyapı projeleri gerçekleştirilmeye çalışılacaktır. Daha sonra da taraf ülkelerle olan ilişkilerin enerjiden madencilığa ve tarımda teknolojiye kadar çok boyutlu bir şekilde derinleşmesi ve genişlemesi muhtemeldir. Örneğin Hindistan, Tacikistan'daki bir projeyi bitirmek üzere olduğunun mesajını vererek Orta Asya'da önemli bir aktöre ve partnere dönüşeceğini göstermeye çalışmaktadır.[4]

Sonuç olarak değişen güç merkezleri, dönüşen bir dünya sistemini de beraberinde getirmiştir. Batı'nın yanı sıra Asya'da yeni güç merkezleri ortaya çıkmaktadır. Bunun son örneklerinden biri de INSTC ve dolayısıyla Hindistan'dır. Yeni Delhi yönetimi, Pekin'in Kuşak ve Yol Girişimi'ndeki stratejisine benzer bir yol haritası benimseyerek INSTC'yle bağlantılı çeşitli projeler üzerinden farklı ülkelerle ilişkilerini derinleştirmek istemektedir. Orta Asya ise Hindistan için ilk sınavın verileceği bölge olarak görülebilir. Bu bağlamda Hindistan, Orta Asya devletleriyle münasebetlerinde ekonomik ve jeopolitik kazanımlar elde etmesi halinde INSTC'ye küresel bir vizyon katabilir.

[1] "India and Russia To Connect Supply Chains Via Iran's INSTC", Silk Road Briefing, <https://www.silkroadbriefing.com/news/2020/03/24/india-russia-connect-supply-chains-via-irans-instc/>, (Erişim Tarihi: 05.04.2023).

[2] Charu Sudan Kasturi, "Is the INSTC Russia's New Economic Escape Route?", Al Jazeera, <https://www.aljazeera.com/economy/2022/7/27/russias-new-economic-escape-route>, (Erişim Tarihi: 05.04.2023).

[3] Jagannath P. Panda, "Revitalizing INSTC: Analyzing Geopolitical Realalignments and the China Factor", Institute for Security&Development Policy, <https://isdpeu/publication/revitalizing-instc-analyzing-geopolitical-realignments-and-the-china-factor/>, (Erişim Tarihi: 05.04.2023).

[4] "India Becomes a Key Player in Central Asia Riding on Infra Projects", Economic Times, <https://infra.economictimes.indiatimes.com/news/urban-infrastructure/india-becomes-a-key-player-in-central-asia-riding-on-infra-projects/96451374?redirect=1>, (Erişim Tarihi: 05.04.2023).

ANKASAM ANALİZ

Avustralya'nın Yeni Stratejik Savunma Belgesi ve Çin'le İlişkiler

Asya-Pasifik Bölgesi, kutup tabanlı rekabetin dünya üzerinde en çok vuku bulduğu alan olarak 21. yüzyılda küresel güç mücadelesinin ana odak noktası haline gelmiştir. Gerek ekonomik gelişmişlik nedeniyle ticaret merkezlerin bölgeye kayması gerekse de teknolojik gelişmişlik düzeyinin artması, kritik teknolojik ürünlerin bölgede kolayca üretilebilmesine olanak sağlamıştır. Buna karşılık bölgenin siyasi fay hatlarına sahip olması ve küresel rekabetin söz konusu coğrafyada yoğunlaşması, bölgenin siyasi istikrarını ve dolayısıyla ticari sürekliliğini olumsuz etkilemektedir.

Bölgenin ve dünyanın en büyük ekonomik gücü olan Çin ile küresel hegemon konumunda bulunan Amerika Birleşik Devletleri'nin (ABD) Asya-Pasifik'teki rekabeti, bir yandan RCEP ve APEC gibi uluslara-

rası platformlar üzerinden devam ederken; diğer taraftan da birebir bir mücadele ve tarafların birbirlerinin kırmızı çizgilerini zorlamaları şeklinde cereyan etmektedir. Bu zorlamalar, genellikle ABD'nin Tık Tok çıkışı gibi bizzat tarafların kendisi tarafından atılan adımlar üzerinden gerçekleşmekteyse de kimi zaman müttefik devletler üzerinden vuku bulan durumlar, dolaylı olarak tarafların elini kuvvetlendirmektedir.

Müttefik devletler üzerinden ortaya çıkan bu tür hadiselerin en güncel olanı, Avustralya Hükümeti'nin 24 Nisan 2023 tarihinde yayınladığı stratejik savunma belgesidir. Kanberra yönetimi tarafından yayınlanan belge, Avustralya'nın savunma paradigmasını birçok yönden ortaya koyarken; Çin'e yönelik politikaya açıklık getirmesi bakımından da

Elcan TOKMAK

oldukça önemli bir belgedir.

Belgede sekiz kez Çin ismi kullanılmakta ve Pekin yönetiminin bölgedeki etkisine değinilmektedir. Avustralya Savunma Bakanı Richard Marles'in imzasını taşıyan "Bölgede Ortaklarımızla Çalışmak" isimli kısımda Çin ile Avustralya'nın istikrarlı ilişkilere sahip olmasının hem iki devletin hem de bölgenin çıkarına olduğuna vurgu yapılmıştır. Ayrıca Kanberra'nın Pekin'le ilişkilerinde işbirliği yapılabilen her alanda ortaklık geliştirileceği; fakat aynı fikirde olunmaması gereken alanlarda da olunmayacağı belirtilmiştir.[1]

Aslında bu bakış açısı, yeni olmayıp; Albanese Hükümeti'nin birçok açıklamasında yer almıştır. Örneğin 13 Aralık 2022 tarihinde Western Sydney Üniversitesi'nde Çin'le ilişkiler hakkında yaptığı konuşmada Avustralya Dışişleri Bakanı Penny Wong, bu yönde açıklamalarda bulunmuştur.[2] Örneklerden bir diğeri ise 19 Aralık 2022 tarihinde Wong'un Çin ve Avustralya'nın diplomatik ilişkilerinin yıldönümünde verdiği bir demeçte neredeyse aynı cümleleri kurmasıdır.[3]

Belgenin "Mevcut Stratejik Koşullar" başlıklı birinci bölümünün dördüncü ve beşinci maddelerinde tekrar Çin'e ve bu bağlamda Washington-Pekin hattındaki rekabete değinilmiştir. Dördüncü maddede ABD'nin artık Asya-Pasifik'in tek lideri olmadığı ve ABD-Çin rekabetinin bölgenin ve çağın belirleyici özelliği olduğu vurgulanmıştır. Bunun yanı sıra bölgede büyük güç rekabetinin ve potansiyel çatışmaların Kanberra'nın çıkarlarıyla örtüşmediğinin de altı çizilmiştir.[4]

Beşinci maddeye gelindiğinde ise bölgede Çin'in İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana Avustralya'nın da içinde bulunduğu birçok bölge ülkesinin yararlandığı ekonomik gelişimine rağmen şeffaflıktan uzak ve güvence vermeyen bir askeri büyüme içerisinde olduğu iddia edilmiştir. Ayrıca Çin'in Güney Çin Denizi'nde artan girişimlerinin Avustralya'nın ulusal çıkarlarına direkt etki ettiğine işaret edilmiş ve Çin'in Avustralya'nın yakın komşuları üzerinde stratejik rekabete girdiği öne sürülmüştür.[5]

Öte yandan Çin devlet medyasında Avustralya'nın savunma belgesine karşı çeşitli makaleler yayınlanmış ve Pekin'in bu belgeye yönelik yaklaşımı ortaya konulmuştur. Örneğin stratejik savunma belgesi yayımlandıktan bir gün sonra; yani 25 Mart 2023 tarihinde Global Times'ta bir makale yayınlanmıştır. Mevzubahis makale, öncelikle ABD'nin bölgede tek başına lider konumda olmadığı konusunda Avustralya'yla fikir birliği içerisinde olunduğunu belirtmiş ve belgenin yanlış bir değerlendirme yaparak "Çin tehdidi" teorisini sürdürdüğüne dikkat çekmiştir.[6] Ayrıca makalede, bahse konu olan belgenin 1986 yılında yayınlanan ve Avustralya'nın

savunmasını muhtemel saldırı noktalarında yoğunlaştırmasını öneren Dibb Raporu'nun mantığından bir sapma olduğu da ifade edilmiştir. Buna ek olarak Avustralya Başbakanı Anthony Albanese'nin belge yayınlandığı sırada kullandığı şu ifadeler yer vererek ABD'nin etkisinden bahsedilmiştir:[7]

"Avustralya, geleceğin bizi şekillendirmesini beklemek yerine geleceği şekillendirmeye çalışarak güçlü savunmasını inşa edecektir."

Makale, Çin'in Avustralya'yı asla bir tehdit olarak görmediğini; bilakis ikili işbirliğinin sadece ekonomik gelişim için değil, aynı zamanda bölgesel barış, istikrar ve refah açısından da önemli olduğunu ifade etmiştir.

Kısaca özetlemek gerekirse, 24 Nisan 2023 tarihinde yayınlanan Avustralya'nın stratejik savunma belgesinde 2022 yılında göreve gelen Albanese yönetiminin Avustralya savunması hakkındaki yaklaşımı ortaya koynulmuştur. Bu bağlamda Pekin'le ilişkilerin olumlu bir hava yakaladığı bir süreçte belgede Çin'den bu şekilde bahsedilmesi şaşırtıcıdır. Fakat bu belge vesilesiyle Avustralya'nın Çin hakkındaki endişelerinin tam olarak ortadan kalkmadığının anlaşıldığı da açıktır. Her ne kadar akıllara savaş ve çatışma ihtimalleri gelse de bu belge, taraflar arasında bir savaş çıkacağını iddia etmek için yetersizdir. Nitekim savaş durumu her şeyden önce ekonomik dayanıklılık ve ekonomik güçle ilişkili bir olgudur. Bu bağlamda Çin'in Avustralya'nın en büyük ticaret ortağı olması, bölgesel güvenlik açısından mühimdir. Diğer taraftan belgenin bölgede canlandırmaya çalıştığı ittifaklar boyutuyla ABD'nin elini güçlendireceği öngörülebilir.

[1] Australian Government, Defence Strategic Review, Commonwealth of Australia 2023, Nisan 2023, s. 9.

[2] "Co-Operate Where We Can, Disagree Where We Must: Penny Wong Outlines Plans on China Relations", SBS News, www.sbs.com.au/news/article/penny-wong-outlines-china-relations-australia-to-see-co-operation-while-protecting-national-interests/paqlt69b, (Erişim Tarihi: 13.12.2022).

[3] "Anniversary of Diplomatic Relations between Australia and the People's Republic of China", Minister for Foreign Affairs, www.foreignminister.gov.au/minister/penny-wong/media-release/anniversary-diplomatic-relations-between-australia-and-peoples-republic-china, (Erişim Tarihi: 19.12.2022).

[4] Australian Government, a.g.m.

ANKASAM ANALİZ

Fransa'nın Hint-Pasifik'teki İttifaklara Katılması Mümkün mü?

8 Şubat 2023 tarihinde Fransız donanmasına ait "Dixmude" amfibi savaş gemisi ve "La Fayette" firkateyni; Hindistan, Singapur, Avustralya ve diğer müttefiklerle ortak tatbikatlar yapmak üzere denizlere açılmıştır.[1] Son yıllarda Hint-Pasifik'teki tatbikatlarda aktif olarak yer alan Fransa, bu bağlamda Amerika Birleşik Devletleri (ABD), Hindistan, Malezya, Endonezya ve diğer bölgesel güçlerle ortak tatbikatlar icra etmiştir.

Bu yeni görevde; iki Fransız gemisi, ülkenin Toulon Limanı'ndan çıkarak Akdeniz, Kızıldeniz ve Hint Okyanusu'na ve oradan Pasifik Okyanusu'na geçerek Panama Kanalı'ndan Atlantik'e uzanacak ve Fransa'ya geri dönecektir. Gemiler, toplamda 155 gün boyunca görev yapacak ve 12 limanı ziyaret edilecektir.[2] Bu tatbikatlardan bazılarında İngiltere, Japonya ve ABD donanma gemilerinin de katılacağı belirtilmektedir.[3] Uz-

Dr. Cenk TAMER
ANKASAM
Asya-Pasifik Uzmanı

manlara göre Fransa, Hint-Pasifik'teki müttefikleriyle birlikte Çin'in Pasifik'te artan etkinliğini kontrol altına almayı amaçlamaktadır.[4]

Küresel rekabetin ağırlık merkezi Batı'dan Pasifik'e doğru kayarken; Paris yönetimi, bu konjonktürel değişime ayak uydurmaktadır. Halihazırda Fransa, Avrupa ülkeleri içerisinde Hint-Pasifik'teki en büyük askeri güce sahip devlettir. Bunun sebebi ise Fransa'nın Pasifik'teki denizaşırı topraklarıdır. Nitekim Mayotte, La Réunion, Yeni Kaledonya ve Fransız Polinezyası'nda 1,6 milyon Fransız vatandaşı yaşamaktadır. Fransa, bu topraklarını korumak için 7 bin askeri personele, 13 gemiye, 11 savaş uçağına ve 7 askeri üsse sahiptir.[5] Kısacası Fransa, Hint-Pasifik bölgesine derinden entegredir. Ayrıca Fransa, Hint-Pasifik ülkelerinin en büyük silah ihracatçısıdır. En büyük alıcılar ise Hindistan ve Avustralya'dır.[6] Ancak ABD ve İngiltere'yle AUKUS Anlaşması'nı imzaladıktan sonra Avustralya'nın Fransa nezdindeki stratejik önemini yitirdiği söylenebilir.

Fransa'nın Hint-Pasifik'e açılması, diğer müttefiklerine kıyasla daha kolaydır. ABD, İngiltere, Hindistan ve Japonya'nın bölgeyle bu tür bağları yoktur. Örneğin ABD'nin Guam dışında Pasifik'te kendi toprağı bulunmamaktadır. Bu yüzden de Çin'i çevreleme stratejisi doğrultusunda bölgedeki devletlerle işbirliği yapmak durumundadır. Yine İngiltere'nin bölgede kalıcı bir deniz aşırı filosu yoktur. Son beş yıldır Londra yönetimi, Singapur'daki donanma varlığını artırmaya çalışmaktadır. Nitekim Hindistan'ın bile Pasifik'te kalıcı bir filosu bulunmamaktadır. Fransa'nın ise bölgeden sorumlu bir komutanlığı ve bir deniz aşırı filosu vardır. Kısacası Paris, en az Washington kadar bölgede aktif olacak bir güçtür.

Hint-Pasifik'te askeri bir güç haline gelebilmek için denizaşırı donanma varlığına ve uçak gemilerine sahip olabilmek stratejik bir avantaj sağlayacaktır. Bu bağlamda Hindistan ve Çin'in sırasıyla iki ve üç tane, Fransa'nın bir ve Rusya'nın bir tane uçak gemisine sahip olduğu bilinmektedir. Rusya'nın uçak gemisi Kuzey Filosu'nda görevlidir. İngiltere'nin iki tane uçak gemisi vardır. Almanya'nın ise yoktur. Her iki ülke (İngiltere ve Almanya) de Pasifik'te kalıcı bir filo kurmayı planlamaktadır. Tüm bu gelişmeler, Avrupalı güçlerin Pasifik'te olası bir savaşa hazırlık yaptığını göstermektedir. Fransa ise Charles De Gaul Uçak Gemisi Görev Grubu'nu 2025 yılından itibaren Pasifik'te konuşlandırmayı planlamaktadır.[7]

2021 yılının Ağustos ayında yayımladığı Hint-Pasifik Stratejisi'yle birlikte Paris yönetimi, bölgedeki tarihsel varlığını yavaş yavaş stratejik çıkarlara dönüştürmeye başlamıştır. Son yıllarda Hint-Pasifik'te kendi hegemonyasını tesis etmeye çalışan Fransa, "Özgür ve Açık Hint-Pasifik" hedefi doğrultusunda ABD'yle işbirliği yapmasına rağmen Çin stratejisinde ondan ayrışmaktadır. Bu görüş farklılığı nedeniyle ABD ve İngiltere, Hint-Pasifik'te Fransa'yı dışarda tutarak Avustralya'yla savunma işbirliğine yönelmiştir.

Fransa gibi düşünen bir başka aktör Hindistan'dır. Hem Fransa hem de Hindistan, denizler boyutunda ABD'nin Çin stratejisini takip etmeyen aktörler olarak nitelendirilebilir. Konuyla ilgili Fransa Avrupa ve Dışişleri Bakanı Catherine Colonna şunları söylemiştir: [8]

"Hindistan'la temelde aynı düşünceye sahibiz ve aynı endişeleri paylaşıyoruz. Çünkü Çinlilerin oynadığı rolü biliyoruz ve Hint-Pasifik'te bir dengesizlik olmadığından emin olmak istiyoruz."

Fransa'nın Hindistan Büyükelçisi Emmanuel Lenain de "Hindistan, Hint-Pasifik stratejimizin merkezinde yer alıyor." ifadelerini kullanmıştır. [9] AUKUS Anlaşması'na atıf yapan Fransız diplomat, savunma bloklarının Hint-Pasifik'teki sorunların çözümünde faydalı olmayacağını belirtmiştir.[10]

Fransa, Hint-Pasifik'te yalnızca barışçıl faaliyetlerde bulunulmasından yanadır. Asıl hedefi kurallara dayalı bölgesel düzeni korumaktır ve blok siyasetinden uzak duran bölgesel aktörlerle daha fazla işbirliği arayışındadır. Dörtlü Güvenlik Diyalogu'nun (QUAD) ortaya çıkış sebebi de bu düşünceye dayanmaktadır. Üye devletler, Hint Pasifik'te ortak tatbikatlar, liman ziyaretleri, seyrü sefer ve uçuş güvenliği faaliyetlerinde bulunmaktadır. Ancak Çin'in bölgesel iddialarını artırmasıyla birlikte bölgesel güvenlik platformlarının savunma ittifaklarına dönüştürülmesi gündemdedir. Bu bağlamda Hindistan ve Japonya'nın AUKUS'a dahil edilmesi veya Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü'nün (NATO) Pasifik'e doğru genişletilmesi tartışılmaktadır.

Japonya, olası savaş anında bölgesel etkinliğini arttırmak maksadıyla İngiltere'den sonra Filipinler'le Karşılıklı Erişim Anlaşması imzalamayı planlamaktadır. Ayrıca Japonya, Fransa'yla denizlerdeki askeri işbirliğine hız vermeye başlamıştır. Son görevler kapsamında bölgeye sevk edilen Fransız donanma gemisi "Dixmude" Kaptanı Emmanuel Mocard, Japonya'yla müşterek tatbikat yapmaktan memnun olduklarını ve Tokyo'yla ortaklıklarını güçlendirdiklerini söylemiştir.[11]

Fransa, QUAD gibi oluşumların geliştirilmesini ve AUKUS gibi saldırgan paktlardan uzak durulmasını savunmaktadır. Buna rağmen Fransa'nın son zamanlarda proaktif bir siyaset izleyen ve bu yüzden Çin'in öfkesini çeken Japonya'yla savunma ortaklığına yönelmesi mühimdir. Aynı şekilde Fransa, son aylarda Çin'le açık bir kutuplaşmaya giren Hindistan'la da savunma bağlarını güçlendirmektedir.

Görünen o ki; Pasifik'te ılımlı bir duruş sergileyen aktörlerin sayısı azalmaktadır. Günümüze kadar daha ılımlı bir güvenlik politikası izleyen Hindistan, Fransa ve diğer Güneydoğu Asya ülkeleri, giderek Amerikan liderliğindeki savunma ittifaklarına ilgi göstermeye başlamışlardır. Bunun son örneği Filipinler ve Fransa olmuştur. Bu iki ülke, Japonya'yla savunma alanındaki işbirliğini artırmaktadır. Neticede Fransa, Japonya'yla kurduğu ortaklık sayesinde ABD ve İngiltere'nin Çin'i çevreleme stratejisine daha fazla destek olmaktadır.

[1] "French Navy to Set Sail for Round-The-World Deployment", USNI, <https://news.usni.org/2023/02/03/french-navy-to-set-sail-for-round-the-world-deployment>, (Erişim Tarihi: 09.03.2023).

[2] Aynı yer.

[3] "French Navy Vessels Set Sail to Take Part in Exercises with Japan, Others", NHK, https://www3.nhk.or.jp/nhkworld/en/news/20230209_05/, (Erişim Tarihi: 09.03.2023).

[4] Aynı yer.

[5] "France: A Bridge between Europe and the Indo-Pacific?", CSIS, <https://www.csis.org/analysis/france-bridge-between-europe-and-indo-pacific>, (Erişim Tarihi: 09.02.2023).

[6] "Can France and the UK Pivot to the Pacific?", Carnegie, <https://carnegieendowment.org/2018/07/05/can-france-and-uk-pivot-to-pacific-pub-76732>, (Erişim Tarihi: 09.02.2023).

[7] "French Navy Plans Aircraft Carrier Mission to The Pacific in 2025", Naval News, <https://www.navalnews.com/naval-news/2022/07/french-navy-aircraft-carrier-mission-pacific-in-2025/>, (Erişim Tarihi: 09.02.2023).

[8] "India, France Share Concerns on China", Live Mint, <https://www.livemint.com/news/world/india-france-share-concerns-on-china-11663173232942.html>, (Erişim Tarihi: 09.02.2023).

[9] "India At Core of Our Indo-Pacific Strategy: French Envoy Says Military Confrontational Blocs Not a Solution", First Post, <https://www.firstpost.com/world/india-at-core-of-our-indo-pacific-strategy-french-envoy-says-military-confrontational-blocs-not-a-solution-10008141.html>, (Erişim Tarihi: 09.02.2023).

[10] Aynı yer.

[11] "French Navy Vessels...", a.g.m.

ANKASAM ANALİZ

Azerbaycan-Özbekistan Yakınlaşması ve Hazar'da İşbirliği Arayışları

Hazar Denizi merkezli projelerin 24 Şubat 2022 tarihinde başlayan Rusya-Ukrayna Savaşı'nın ardından her zamankinden daha fazla önemsenen girişimler olduğu görülmektedir. Bu da Türk Dünyası'nın müşterek projesi olan Orta Koridor'un ve buna bağlı olarak Güney Gaz Koridoru'nun önemini artırmıştır.

Bahse konu olan durumun iki nedeninin bulunduğu ifade edilebilir. Bunlardan ilki, söz konusu savaşın ardından Kuzey Koridor'un tıkanmasıdır. Bu nedenle de enerji ve transit taşımacılık bağlamında Orta Koridor ön plana çıkmıştır. Zira dünyanın üretim atölyesi konumunda bulunan Çin'in ve zengin enerji kaynaklarına ev sahipliği yapan Orta Asya devletlerinin Avrupa'ya

Dr. Doğan BAŞARAN
ANKASAM
AF-PAK Uzmanı

açılmasında; yani Doğu-Batı etkileşiminin sürdürülmesi noktasında Orta Koridor, en düşük maliyetli, en kısa ve en istikrarlı rota olarak gündeme gelmiştir. Özellikle de İkinci Karabağ Savaşı'nın ardından Güney Kafkasya'da oluşan göreceli istikrar, Çin-Orta Asya-Hazar Denizi-Güney Kafkasya-Avrupa bağlantısının ön plana çıkmasında belirleyici rol oynamıştır.

Nitekim Rusya-Ukrayna Savaşı'nın ardından yaşanan enerji krizini aşmak isteyen Avrupa Birliği'nin (AB) alternatif tedarikçi arayışına yöneldiği ve bu kapsamda Azerbaycan'la 2022 yılının Temmuz ayında bir anlaşma imzaladığı bilinmektedir.[1] Fakat AB ülkelerinin enerji ihtiyacının karşılanması noktasında Azerbaycan gazının Güney Gaz Koridoru üzerinden taşınmasının yeterli olmayacağı da ortadadır. Bu nedenle de bir yandan AB ülkeleri, Güney Gaz Koridoru'ndan taşınan doğalgaz hacminin artırılmasını talep ederken; diğer taraftan da Bakü yönetimi yalnızca kendi ihracatını arttırmak istememekte aynı zamanda Kazakistan ve Özbekistan gibi ülkelerin de Kafkasya üzerinden Avrupa'ya enerji ihraç etmesine aracı olmayı arzulamaktadır. Üstelik yukarıda belirtildiği üzere, meselenin enerjiyle sınırlı kalmadığı ve lojistik boyutunun da bulunduğu görülmektedir. Kuşkusuz bu durum, Azerbaycan'ın jeostratejik ve jeoekonomik öneminin daha da artacağı anlamına gelmektedir.

Bu kapsamda Bakü yönetiminin Hazar merkezli işbirliği süreçlerine odaklandığı ve Orta Asya devletleriyle karşılıklı saygı ve müşterek çıkara dayalı kazan-kazan temelli ilişkiler geliştirmeye özen gösterdiği söylenebilir. Nitekim bahse konu olan sürecin ilk çıktısı, 18 Ağustos 2022 tarihinde Kazakistan'ın KazMunayGas Yönetim Kurulu Başkanı Magzum Mirzagaliyev ile Azerbaycan'ın enerji devi olan SOCAR'ın Başkanı Rovshan Necef'in Bakü'de bir araya gelerek Hazar merkezli altyapı projelerini ele alması olmuş ve daha sonra da Kazakistan Cumhurbaşkanı Sayın Kasım Cömert Tokayev ile Azerbaycan Cumhurbaşkanı Sayın İlham Aliyev'in karşılıklı ziyaretleri, bu yönde yürütülen çabaları hızlandırmıştır.

Gelinen nokta itibarıyla benzer çabaların Bakü-Taşkent hattında da söz konusu olduğu görülmektedir. Çünkü 18 Mayıs 2023 tarihinde Özbekistan merkezli Uzbekneftegas şirketinin temsilcilerinden oluşan bir heyet, Bakü'de SOCAR Başkanı Najaf başkanlığındaki Azerbaycan heyetiyle görüşmüştür. Bu toplantıda taraflar arasında ortak girişimlerde bulunulması hususu ele alınmıştır. Bu da Hazar merkezli enerji projelerine Kazakistan'ın yanı sıra Özbekistan'ın da dahil edilebileceğine işaret etmesi hasebiyle son derece mühim bir gelişme olarak yorumlanabilir. Çünkü Azerbaycan'daki doğalgaz sahalarının Özbekistan'la ortaklaşa geliştirilmesi dahil olmak üzere işbirliği imkanlarına dair konu başlıkları masaya yatırılmış ve taraflar arasındaki ortaklıkların geliştirilmesi kararı alınmıştır.[2]

Tahmin edileceği üzere, Özbek gazının Azerbaycan'a Kazakistan üzerinden taşınması beklenmektedir. Çünkü Özbekistan, Hazar Denizi'ne kıyıdaş devletler arasında yer almamaktadır. Bu sebeple de Bakü-Taşkent hattındaki işbirliği arayışlarının Bakü-Astana hattındaki süreçlerden bağımsız okunması mümkün değildir.

Öte yandan Bakü-Taşkent hattındaki işbirliği arayışları enerjiyle de sınırlı değildir. Zira 19 Mayıs 2023 tarihinde Özbek basınına yansıyan haberlere göre, Taşkent yönetiminin Bakü Limanı'nda ultramodern kargo terminali inşa edilmesi planlanmaktadır. Bu da taraflar arasındaki ilişkilerin bir boyutunun da lojistik bağlamında gelişen ilişkilerden oluştuğuna işaret etmektedir. Bu çerçevede Özbekistan'ın yıllık ihracatını 1,5 milyon ton hedefine uygun bir biçimde geliştirmesi ve mevzubahis gelişimde Kazakistan-Hazar Denizi-Azerbaycan bağlantısının kritik rol üstlenmesi beklenmektedir.[3] Şüphesiz bu da Orta Koridor'un kapasitesinin ve potansiyelinin artacağına habercisidir.

Tüm bunlara ek olarak Hazar merkezli projelere Türkmen gazının da dahil edilmesi olasıdır. Özellikle de Azerbaycan ile Türkmenistan arasında uzun yıllar ihtilaf yaşanan "Serdar ve Kepez" petrol sahası anlaşmazlığının 2021 yılının Ocak ayında giderilerek söz konusu sahanın adının "Dostluk" olarak nitelendirilmesi, Bakü-Aşgabat hattındaki işbirliği imkanlarını da güçlendirmiştir. Bu çerçevede AB ülkelerinin artan enerji ihtiyacına paralel olarak Azerbaycan'ın Kazakistan'la başlattığı ve Özbekistan'la sürdürdüğü sürecin Türkmenistan'ı da içerecek şekilde yeni gelişmelere gebe olduğunu ifade etmek mümkündür.

Neticede Rusya-Ukrayna Savaşı gerek transit taşımacılık gerekse de enerji krizi boyutunda Hazar merkezli projelerin önemiyetini artırmıştır. Bunun yansıması olarak da AB, Azerbaycan'la anlaşma imzalamıştır. Fakat birlik devletlerinin ihtiyacının karşılanabilmesi için Hazar Bölgesi'nde yer alan diğer ülkelerin de bu girişimlere dahil olması gerekmektedir. Özbek gazının ve lojistik imkanlarının Azerbaycan üzerinden ihraç edilmesi bağlamında yaşanan son gelişmeler ise bu yönde güçlü bir iradenin bulunduğu ortaya koymaktadır. Dolayısıyla ilerleyen dönemlerde Türkmenistan'ı da içerecek gelişmelerin yaşanacağı öngörülebilir.

[1] Sabir Askeroğlu, "An Alternative to Russian Natural Gas: EU-Azerbaijan Natural Gas Agreement", ANKASAM, <https://www.ankasam.org/an-alternative-to-russian-natural-gas-eu-azerbaijan-natural-gas-agreement/?lang=en>, (Erişim Tarihi: 19.08.2023).

[2] "SOCAR и Узбекнефтегаз обсудили создание совместного предприятия", Day.az, <https://news.day.az/economy/1565557.html>, (Erişim Tarihi: 19.05.2023).

[3] "Узбекистан построит грузовой терминал в порту Баку", UPL 24, <https://upl.uz/economy/33669-news.html>, (Erişim Tarihi: 19.05.2023).

ANKASAM ANALİZ

Çin-ABD Rekabetinde Yeni Zelanda'nın Yeri

Asya-Pasifik'in politik çerçevesi kutuplar ve ittifaklar üzerinden şekillenmektedir. Nitekim Çin ve Kuzey Kore gibi devletlerin bölgede yer alması da özellikle Pekin'le sürdürülen küresel nüfuz mücadelesi kapsamında Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ile Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü'nün (NATO) ilgisini söz konusu bölgeye çekmektedir.

Bu bağlamda ABD ile Çin arasındaki küresel rekabetin jeopolitik, jeostratejik, jeoekonomik, askeri ve coğrafi birçok boyutunun bulunduğu öne

sürülebilir. Ancak Washington, Pekin'le yaşamakta olduğu küresel güç mücadelesinde siyasi tecrübelerinin kattığı avantajları da kullanmaya çalışmaktadır. Zira bunun en belirgin örneği, ABD'nin Soğuk Savaş yıllarında Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'ne (SSCB) karşı uyguladığı ve etkisini gördüğü çevreleme politikasını yeniden denemeye çalışmasıdır. Çünkü ABD, mevzu bahis politikayı günümüzdeki rekabet çerçevesinde Çin'e karşı uygulamak istemektedir.

**Zeki Talustan
GÜLTEN**
ANKASAM
Asya-Pasifik
Araştırma Asistanı

Bahse konu olan çevreleme politikası, Washington ile Pekin arasında vuku bulan söz konusu rekabete bölgesel bir çerçeve de eklemiştir. Bu nedenle iki aktör arasındaki küresel rekabetin en önemli sac ayaklarından birinin Asya-Pasifik üzerinden meydana gelen bölgesel mücadele olduğu söylenebilir. Bu kapsamda ABD, mevzu bahis bölge üzerinde Çin'le jeopolitik bir rekabet yürütmekte ve gerek ittifaklar gerek işbirlikleri gerekse de tatbikatlar vesilesiyle Çin'e karşı bir çevreleme stratejisi uygulamaya çalışmaktadır.

Bu noktada ABD'nin bölgesel olarak işbirlikleri geliştirdiği aktörlerin Avustralya, Güney Kore, Japonya, Yeni Zelanda, Vietnam, Endonezya ve Filipinler olduğu söylenebilir. Aynı zamanda bölgede ABD, Yeni Zelanda ve Avustralya'nın işbirliğiyle hayata geçirilen ANZUS,[1] Avustralya, ABD ve Birleşik Krallık ortaklığında imzalanan AUKUS Paketi[2] ve Avustralya, Hindistan, ABD ve Japonya birlikteliğiyle oluşturulmuş Dörtlül Güvenlik Diyalogu (QUAD)[3] gibi ittifaklar vardır. Bu politik konjonktürde Yeni Zelanda'nın ABD ve NATO'nun Çin'e karşı uygulamaya çalıştığı çevreleme politikasında önemli bir aktör olduğu öne sürülebilir. Zira yukarıda da belirtildiği üzere Yeni Zelanda, ABD ve Avustralya'yla birlikte bölgesel bir anlaşma olan ANZUS'un üyesidir. ANZUS, bu üç devlet arasında 1951 yılında imzalanmıştır.[4] Söz konusu anlaşma, Wellington'un Asya-Pasifik Bölgesi'ndeki perspektifini, yerini ve tarafını somut bir şekilde ifade etmesi bakımından oldukça mühimdir. Zira bu durum, Yeni Zelanda'yı bölgesel jeopolitik çerçevede net bir biçimde taraf haline getirmektedir. Nitekim bu anlaşma içerisinde, anlaşmayı imzalayan herhangi bir devlete yapılacak olan sert güç kullanımının ve saldırının diğer devletler tarafından da kendi huzur ve güvenliklerine karşı bir tehlike olarak algılanacağı şeklindeki bir madde bulunmaktadır.[5]

Bu kapsamda net bir şekilde Yeni Zelanda'nın Asya-Pasifik Bölgesi'nde ABD ve NATO'nun ve dolayısıyla Batı'nın yanında yer aldığı söylenebilir. Dahası güncel gelişmeler de mevzu bahis durumu gözler önüne sermektedir. Örneğin 22 Nisan 2023 tarihinde Avustralya Başbakanı Anthony Albanese ile Yeni Zelanda Başbakanı Chris Hipkins arasında gerçekleşecek görüşmeden bir gün önce Albanese, Avustralya'da yaşayan Yeni Zelandalılar için hızlı vatandaşlık takibi planını açıklamıştır.

Mevzu bahis plana göre, Avustralya'da dört yıl veya daha uzun süredir yaşayan ya da 2001 senesinden itibaren ülkeye taşınan Yeni Zelandalılar, 1 Temmuz 2023 tarihinden itibaren vatandaşlık başvurusu yapabilecektir.[6] Nitekim 2001 yılında Yeni Zelandalıların belirli sağlık ve refah desteğine erişimini kısıtlayan özel bir kategori vizesi getirilmesinin ardından bu değişiklik ve kurallarda yumuşama, Batı'nın Asya-Pasifik'teki en önemli müttefiklerinden biri olan Avustralya ile Yeni Zelanda'nın olumlu diyalog geliştirdiğini göster-

mektedir. Çünkü söz konusu sebeplerden dolayı Wellington-Kanberra yakınlaşmasının Yeni Zelanda-Batı yakınlaşması anlamında geldiği söylenebilir.

Bu kapsamda Yeni Zelanda'nın da Avustralya'yla birlikte İngiliz Milletler Topluluğu'na dahil olduğunu söylemekte fayda vardır. Zira Kral III. Charles'ın taç giyme töreni vesilesiyle İngiltere Başbakanı Rishi Sunak, Londra'da Albanese ve Hipkins'le görüşmüş ve bu üç devlet arasında 31 Mayıs 2023 tarihinde hayata geçirilecek yeni bir ticaret anlaşmasının imzalanacağını duyurmuştur. Sunak 4 Mayıs 2023 tarihinde yaptığı açıklamada şunları söylemiştir:[7]

"Yeni ticaret anlaşmamızın yürürlüğe girmesi, İngiltere ile Yeni Zelanda arasındaki büyük dostluğun yeni bir bölümüne işaret ediyor. Bu anlaşma, Yeni Zelanda ve Birleşik Krallık'taki işletmeler ve yatırımcılar için yeni fırsatların kilidini açacak, büyümeyi hızlandıracak, istihdamı arttıracak ve en önemlisi de gelecek nesil için daha müreffeh bir gelecek inşa edecek"

Söz konusu anlaşmaya göre Kanberra ve Wellington'dan Londra'ya yapılan ihracatın yüzden 99'undan fazlası, vergiden muaf olacaktır.[8] Bu da Yeni Zelanda'nın Batı Dünyası'na entegrasyonunu ve Asya-Pasifik'te Batı'nın önemli müttefiklerinden biri olduğunu teyit eder niteliktedir.

Sonuç olarak Yeni Zelanda'nın, ABD'nin ve Batı'nın Asya-Pasifik'te kurmaya çalıştığı ittifaklarda, hayata geçirmeye çalıştığı işbirliklerinde ve Çin'in çevrelenmesi noktasındaki amaçlarında önemli bir yere sahip olduğu söylenebilir. Nitekim Batı-Çin rekabetinin bölgesel etkileri arttıkça, Batı-Wellington yakınlaşmasının da artacağı öngörülebilir.

[1] "The United States and Australia: A Vital Partnership for the Indo-Pacific Region and the World", U.S. Department of State, <https://www.state.gov/the-united-states-and-australia-a-vital-partnership-for-the-indo-pacific-region-and-the-world/>, Erişim Tarihi: 08.05.2023).

[2] "AUKUS Deal: United States, United Kingdom and Australia Agree on Nuclear Submarine Project", British Broadcasting News, <https://www.bbc.com/news/world-australia-64945819>, (Erişim Tarihi: 08.05.2023).

[3] "No Plans to Add New members to Quad Grouping Now: White House, The Times of India, <https://timesofindia.indiatimes.com/world/us/no-plans-to-add-new-members-to-quad-grouping-now-white-house/articleshow/99924649.cms?from=mdr>, (Erişim Tarihi: 08.05.2023).

BASINDA ANKASAM

7 Haziran 2023

ANKASAM Başkanı Prof. Dr. Mehmet Seyfettin Erol Diyanet TV Haber Analiz programında dış politikadaki güncel gelişmeleri değerlendirdi.

7 Haziran 2023

Ankara Kriz ve Siyaset Araştırmaları Merkezi (ANKASAM) Başkanı Prof. Dr. Mehmet Seyfettin EROL, 2. Orta Asya-AB Zirvesi'ni Özbekistan'ın önde gelen gazetelerinden Yangı O'zbekiston için değerlendirdi.

7 Haziran 2023

Ankara Kriz ve Siyaset Araştırmaları Merkezi (ANKASAM) Dış Politika Uzmanı Dr. Doğan Başaran, Güney Kafkasya merkezli normalleşme süreçlerini ve bu süreçte Türkiye'nin üstlendiği yapıcı rolü A Haber için yorumladı.

7 Haziran 2023

Ankara Kriz ve Siyaset Araştırmaları Merkezi (ANKASAM) Dış Politika Uzmanı Dr. Doğan Başaran'ın Türk dış politikasına ilişkin değerlendirmeleri A Haber'de yayınlandı.

Ankara Kriz ve Siyaset Araştırmaları Merkezi (ANKASAM) bünyesinde faaliyet gösteren ve uluslararası hakemli dergi olan Uluslararası Kriz ve Siyaset Araştırmaları Dergisi'nin son sayısı yayımlanmıştır. Academic Keys, ASOS Index, CEEOL, Cite Factor, DRJI, Index Copernicus, İdeal Online, Research Bible, Sindex ve TÜBİTAK DERGİPARK veri tabanları tarafından taranan dergimize aşağıdaki bağlantı üzerinden ulaşabilirsiniz.

ULUSLARARASI KRİZ VE SİYASET ARAŞTIRMALARI DERGİSİ CİLT VII , SAYI I

BÖLGESEL ARAŞTIRMALAR DERGİSİ

Ankara Kriz ve Siyaset Araştırmaları Merkezi (ANKASAM) bünyesinde faaliyet gösteren ve uluslararası hakemli dergi olan Bölgesel Araştırmalar Dergisi'nin son sayısı yayımlanmıştır. Academic Keys, ASOS Index, CEEOL, Cite Factor, DRJI, Index Copernicus, İdeal Online, Research Bible, Sindex ve TÜBİTAK DERGİPARK veri tabanları tarafından taranan dergimize aşağıdaki bağlantı üzerinden ulaşabilirsiniz.

ANKASAM BÖLGESEL ARAŞTIRMALAR DERGİSİ CİLT VII , SAYI I

